

In dit nummer is een interessante serie foto's gereproduceerd, die wij van de Fransche regeering ontvingen.

No. 3 (28a)
10 JAN.
1916
AFZONDER-
LIJKE
NUMMERS
7½ CENT

Panorama

VERSCHIJNT 2 MAAL PER WEEK

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ - LEIDEN

ABON-
NEMENT
PER
KWARTAAL
26
NUMMERS
f 1.30

DE KONING VAN ENGELAND AAN HET WESTELIJKE FRONT.

Koning George van Engeland met den prins van Wales aan het front in Noord-Frankrijk, gefotografeerd tijdens een wapenschouwing der geallieerde troepen. — Deze foto werd ons officieel door de Fransche regeering ter reproductie toegezonden.

IETS OVER SPIONNAGE EN GEHEIMSCHRIFT

„Hoe, wat is dat? Spionage?” denkt de Panorama-lezer en zijn neusvleugels trillen, want dat woord werkt op den tegenwoordigen mensch als de roode lap op den stier. In dezen tijd vol agitatie voelt ieder Nederlander zich verplicht den een vreemde taal sprekenden onbekende wantrouwend aan te zien en hem, die de moderne talen vlot spreekt en zich bovendien in het bezit van een Duitsch buikje of gladgeschoren Engelsch gelaat verheugen mag, tot een spion te degradeeren.

Het spijt ons, den belangstellenden lezer in deze te moeten teleurstellen: ons is geen enkel nieuw spionagegeval bekend. We gebruiken het woord slechts om uw aandacht te trekken, zooals de marktventer zijn bel of trompet bezigt, om de verschillende marktbezoekers naar zijn stalletje te lokken. Er is evenwel nog een tweede oorzaak, waarom wij het woord „spionage” noemden, namelijk, omdat ze in onverbrekkelijk verband staat met ons eigenlijk onderwerp: *het Geheimschrift*. Zonder geheimschrift is spionage in de meeste gevallen onmogelijk, zouden de vaak met levensgevaar verkregen inlichtingen niet de bureaux van den Geheimen Dienst bereiken. Het geheimschrift is het zenuwstelsel van den spionnendienst.

Vertrouwende dat de Lezer omtrent dit belangrijke onderdeel van het vooral in dezen tijd zoo op den voorgrond tredende spionnageselschap gaarne een en ander zal willen vernemen, hebben we met genoegen de uitnodiging van de

Redactie van „Panorama” aanvaard, om hieromtrent „iets” mee te deelen. We zeggen „iets”, omdat over het geheimschrift een boekdeel te vullen zou zijn. De Redactie, in haar moederlijke bezorgdheid voor haar lezers, heeft ons slechts toegestaan hieraan een tweetal artikelen te wijden; een besluit zeker te loven in een tijd, waarin het beroep, de betrekking, het ambt, of hoe men 't noemen wil, van spion opgeld doet en niet zelden met een ministerstraktement gehonoreerd wordt.

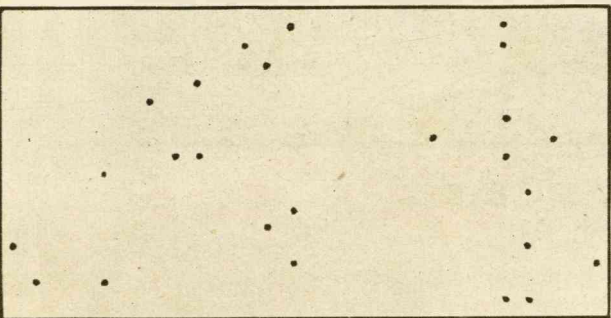
Ten einde dus onze achtbare lezers niet in verzoeking en daardoor ons dierbaar vaderland in gevaar te brengen, zullen we uit ons geheimschriftmateriaal slechts hier en daar een greep doen en dat uitkiezen, wat ons voor den „Panorama”-lezer het meest interessant lijkt.

..*

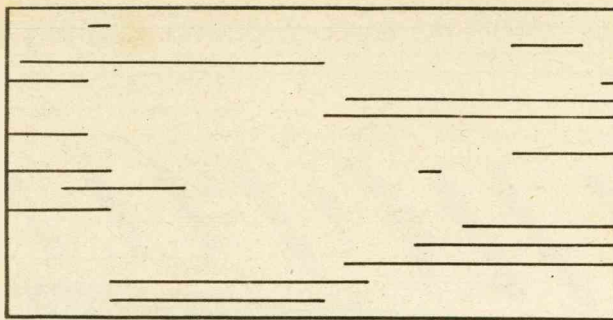
Het geheimschrift kan worden beschouwd als een grafische uitbeelding van een van 's menschen meest verbreide ondeugden; namelijk: de zucht om te bedriegen. En daar deze ondeugd zoo oud is als... als het menschedom zelf, daar ligt het voor de hand dat de kunst van het geheimschrift (want een kunst is het!) ver in de grijze Oudheid haar oorsprong vindt.

Naarmate de mensch in beschaving toenam, werden ook ('t is treurig, maar waar!) de middelen, waarvan hij zich bediende om anderen te bedriegen, verfijnder, vernuftiger! Hiervan wordt ieder overtuigd, die de geschiedenis van het geheimschrift nauwlettend bestudeert; en zelfs de losse grepen, de enkele voorbeelden, die we hier uit de historie zullen te voorschijn halen, zullen onze lezers in verbazing brengen over de ingewikkeldheid der systemen en de vindingrijkheid der menschen, die ze samenstelden.

Het geheimschrift is gevoeglijk in twee groepen te scheiden; n.l. in *systemen die kennelijk en voor ieder het karakter van geheimschrift dragen* en daarom in oorlogstijd niet kunnen worden toegepast en *systemen, waaraan op het eerste gezicht niet het minst te zien is, dat het geheimschrift is*, die er zeer onschuldig uitzien en zich daarom er bij uitstek toe leenen om in een tijd als dezen door spionnen te worden toegepast.

Het Inktvlekschrift.

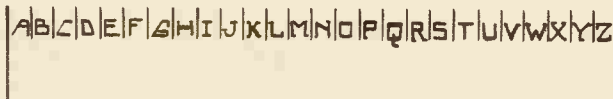
Het Lijnschrift.

We zullen, met terzijdestelling der chronologie, deze in-deeling als de voor een populaire behandeling meest geschikte hier volgen en beginnen dus met:

1. GEHEIMSCHRIFT DAT DUIDELIJK ALS ZOODANIG TE HERKENNEN IS.

Wanneer voor het eerst geheimschrift werd toegepast, is niet met zekerheid bekend, wel, dat bij de oude Grieken en Spartanen een Band- of Rolschrift gebruikt werd, om geheime berichten over te brengen, en uit het nog zeer primitieve van deze methode is wel het besluit te trekken, dat we hier een der vroegste vormen voor ons hebben. Het bestond hierin, dat men rondom een houten rol een papyrusband wond, daarop de geheime boodschap schreef (Zie Afb. 2), daarna den band afrolde, rechtrok en verzond. Alleen degene die een houten rol van *precies dezelfde dikte* bezat, was in staat het schrift te ontcijferen, zooals dat op den band (Zie Afb. 1.) voorkwam.

Ten tijde der Romeinsche keizers had zich het geheim-

Sleutel waarmee het Inktvlek- en Lijnschrift gelezen wordt.

schrift reeds zeer ontwikkeld; Julius Caesar o. a. gebruikte een „Sleutelwoord-systeem”, dat voor weinige jaren, hoewel verfijnd, nog bij de Russische Nihilisten in gebruik was. We komen hierop in ons tweede artikel terug en gaan maar dadelijk over tot de verklaring van een tweetal zuster-methodes, die in Afb. 3 en 4 zijn weergegeven; het zijn het Inktvlek-¹⁾ en het Lijnschrift. Ze zijn beide zeer eenvoudig, en met behulp van den eronder afgedrukten alphabetischen sleutel is het bericht: *De vijand zond versche troepen* gemakkelijk te ontcijferen.

Ingewikkelder is het Tweeletterschrift¹⁾, (Zie Afb. 6), dat in den Fransch-Engelschen oorlog van 1627 gebruikt werd. Om dit schrift te ontcijferen, moest men gebruik maken van een kaart met 49 vakken, waarop tweemaal het alphabet voorkwam; de *i* en *j* benevens de *u* en *v* hadden, zooals dat

R U S L A N D

α	h	g	x	e	m	z	P
β	i	q	ÿ	f	n	u	R
c	k	r	z	g	o	w	U
δ	l	s	α	h	g	x	I
e	m	z	β	i	q	ÿ	S
f	n	u	c	k	r	z	E
g	o	w	δ	l	s	α	N

Het Tweeletterschrift.

in het latijn vaak voorkwam, elk één letterteken. Het was niet mogelijk dit schrift te lezen, zonder te weten welke sleutelwoorden door de corresponderenden waren gebruikt. Wij bezigden voor onze hieronderstaande geheime boodschap:

RPLSUNUENRRSAPSUDPDUNSPNIRPUENURULIUSDN

de sleutelwoorden: *Rusland* en *Pruisen* en na deze betekenis zal het den scherpzinnigen lezer niet moeilijk vallen het geheim te ontsluiëren, want nu zien we dat $RP = a$; $LS = b$; $UN = o$; $UE = n$; $NR = n$; en zoo voortgaande komen we tot de ontdekking dat het geheime schrift den volgende wereldwijzen raad inhoudt: *Abonneert U op Panorama!* Een raad, dien onze Lezers zeker niet zullen nalaten, zooals dat trouwens bij geheimen behoort, onmiddellijk aan hun vrienden en kennissen mee te deelen.

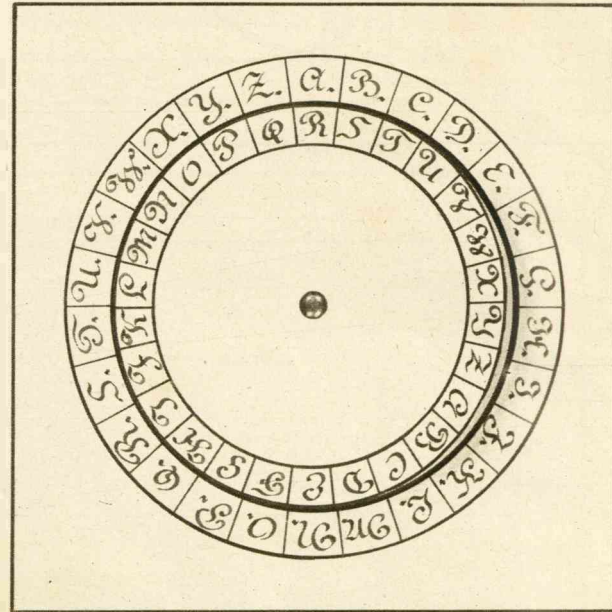
Veel overeenkomst met het Tweeletterschrift heeft het Ladder- en Rondselschrift, waarvan de foto's 7 en 8 een voorstelling geven. Om het volgende bericht:

AR TXV WANC CNADP 3 SKT COR PK UXKEYZKKXKT
8 IL XMCIR HC MTCPIJ

te kunnen lezen, ga men als volgt te werk:

De mededeeling begint met de letters A R, d.w.z. de A van den buitensten cirkel is gelijk aan de R van den binnensten. Het binnenste rondsel wordt dus zóó gedraaid, dat deze letters onder elkaar staan. Nu gaat men verder en ziet dat $T = k$; de $X = d$; de $V = m$. Aldus vervolgend krijgt men van de drie eerste lettergroepen de woorden: *kom niet terug*.

Nu stuit men echter op het cijfer 3. Wat is dat? Dit be-

Het Rondselschrift.

teekent dat men het rondsel 3 letters naar links moet draaien, waardoor de U onder de A komt te staan. Nadat men de volgende vier lettergroepen heeft ontcijferd en de woorden: *men wil je arresteeren* verkregen heeft, doet men met cijfer 8 weer als te voren bij 3 en krijgt het slot: *en zoekt je overal*.

Bij het laddersysteem gaat men op dezelfde wijze te werk.

De tot nog toe besproken systemen werden alle gevormd door het kunstig samenstellen van letters; daarnaast ontwikkelden zich echter ook andere, waarbij het geheim in den vorm van cijfers werd weergegeven.

In het cijferschrift bestaat nog grooter verscheidenheid dan in de letterschriftmethodes. We zullen, wijl dit tot goed begrip van wat nog volgen zal voldoende is, slechts één voorbeeld van cijferschrift geven en kiezen daartoe het reeds in de zestiende eeuw bestaande negen-cijferschrift, waarvan wij op de pagina hiernaast een afbeelding geven.

Men ziet dat elk dezer cijfers, die men ook in een andere volgorde plaatsen kan, drie letters vertegenwoordigde die elk werden aangeduid door boven het cijfer een punt, twee punten of geen punt te plaatsen of in plaats van punten de cijfers door te slaan met 1 of 2 schrappen. Het laatste vakje in de code was blanco en het daarin voorkomende cijfer diende om de ruimte tusschen de woorden aan te geven, of om het ontcijferen van het schrift te bemoeilijken.

Tot goed begrip laten we hieronder een mededeeling in cijferschrift volgen,

477594349569742847894389
28956942318955388927418771

waarvan de beteekenis is:

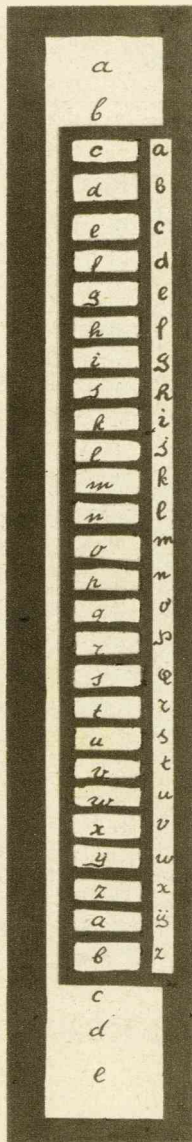
*Veel wat mij duister was,
Is mij thans klaar geworden,*

wat de lezer na gebruik van de code in Afb. 9 zeker wel zal beamen.

Hoe vernuftig aan onze Lezers de hier besproken systemen mogen toeschijnen, toch zijn ze nog zeer primitief, wat niet te verwonderen is, wijl de jongste toch reeds een drietal eeuwen oud is. Hun alle kleefte het groote gebrek aan, dat ze zelfs aan den niets vermoedenden leek hun karakter als geheimschrift openbaren en dus in oorlogstijd niet kunnen worden toegepast.

Dit euvel, als we het zoo noemen mogen, werd overwonnen, toen men op het denkbeeld kwam, het letterschrift met het cijferschrift te combineren, een kunst waarin vooral de Nihilisten het bijzonder ver gebracht hebben.

Zoo ergens, dan was in Rusland, het land van de permanente intrige, de plaats, alwaar het geheimschrift zich tot zijn meest volmaakt vorm moest ontwikkelen. Daar zijn eeuwenlang de scherpzinnigste geesten onder regeerders en samenzweerders werkzaam geweest, om elkanders aan-

Het Ladderschrift.

abc 3	def 7	ghi 2
klm 5	nop 1	qrs 8
tuv 4	xyz 6	— 9

Code van het Negencijferschrift.

slagen te verijdelen; en evenals het vernuft van den inbreker den slotenmaker gedwongen heeft zijn vak tot dien hoogen trap van volmaaktheid op te voeren, waarop het tegenwoordig staat, heeft de eeuwenlange strijd, dien de Nihilisten tegen de Overheid voerden, de ontwikkeling van het geheimschrift ten zeerste bevorderd; doch hierop komen we in

ons volgend artikel terug. Als voorproefje laten we hier een brief volgen, die hoe onschuldig er uitzijnde, een geheime boodschap bevat.

We laten het voorts aan de scherpzinnigheid onzer lezers over, dit geheim te ontdekken. De pogingen die zij daartoe doen, zullen hun leeren met welke moeilijkheden in dezen tijd de Censuur te kampen heeft, aan wie niet zooals aan hen van te voren is meegedeeld, dat in het oogenschijnlijk gevaarlooze gras een addertje schuilt.

H. VAN DER ZEEUW.

1) Ik kan niet nalaten op de verrassende eigenaardigheid te wijzen, dat de beide laatst behandelde systemen, het Inktvlek- en het Tweeletterschrift, kennelijk aanleiding

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017	1018	1019	1020	1021	1022	1023	1024	1025	1026	1027	1028	1029	1030	1031	1032	1033	1034	1035	1036	1037	1038	1039	1040	1041	1042	1043	1044	1045	1046	1047	1048	1049	1050	1051	1052	1053	1054	1055	1056	1057	1058	1059	1060	1061	1062	1063	1064	1065	1066	1067	1068	1069	1070	1071	1072	1073	1074	1075	1076	1077	1078	1079	1080	1081	1082	1083	1084	1085	1086	1087	1088	1089	1090	1091	1092	1093	1094	1095	1096	1097	1098	1099	1100	1101	1102	1103	1104	1105	1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115	1116	1117	1118	1119	1120	1121	1122	1123	1124	1125	1126	1127	1128	1129	1130	1131	1132	1133	1134	1135	1136	1137	1138	1139	1140	1141	1142	1143	1144	1145	1146	1147	1148	1149	1150	1151	1152	1153	1154	1155	1156	1157	1158	1159	1160	1161	1162	1163	1164	1165	1166	1167	1168	1169	1170	1171	1172	1173	1174	1175	1176	1177	1178	1179	1180	1181	1182	1183	1184	1185	1186	1187	1188	1189	1190	1191	1192	1193	1194	1195	1196	1197	1198	1199	1200	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207	1208	1209	1210	1211	1212	1213	1214	1215	1216	1217	1218	1219	1220	1221	1222	1223	1224	1225	1226	1227	1228	1229	1230	1231	1232	1233	1234	1235	1236	1237	1238	1239	1240	1241	1242	1243	1244	1245	1246	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	1255	1256	1257	1258	1259	1260	1261	1262	1263	1264	1265	1266	1267	1268	1269	1270	1271	1272	1273	1274	1275	1276	1277	1278	1279	1280	1281	1282	1283	1284	1285	1286	1287	1288	1289	1290	1291	1292	1293	1294	1295	1296	1297	1298	1299	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319	1320	1321	1322	1323	1324	1325	1326	1327	1328	1329	1330	1331	1332	1333	1334	1335	1336	1337	1338	1339	1340	1341	1342	1343	1344	1345	1346	1347	1348	1349	1350	1351	1352	1353	1354	1355	1356	1357	1358	1359	1360	1361	1362	1363	1364	1365	1366	1367	1368	1369	1370	1371	1372	1373	1374	1375	1376	1377	1378	1379	1380	1381	1382	1383	1384	1385	1386	1387	1388	1389	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398	1399	1400	1401	1402	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409	1410	1411	1412	1413	1414	1415	1416	1417	1418	1419	
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	--

VAN DAKE'S GESTERENTE

door Emmy van Arteveldt

Nog vol van zijn avontuur van dien morgen begaf Van Dake zich vroeger dan gewoonlijk naar de villa van zijn vrienden den heer en mevrouw Westeyn, waar hij logeerde.

Bij het binnenkomen hoorde hij mevrouw Westeyn op wanhopigen toon in de hall door de telefoon zeggen:

„Maar ik zeg u dat ik iemand moet hebben! Ik heb een diner-tje . . . ik zeg dat ik vanavond een diner-tje geef . . . Neen, geen groot diner, maar een dat er erg op aan komt. . . . Wat? . . . neen, neen die is in 't geheel niet geschikt! Ik heb geen tijd om aanwijzingen te geven! Ik moet o n m i d d e l l i j k een uitstekend gedresseerde, handige dienstster hebben. Wat? . . . kunt u mij n i e m a n d bezorgen? . . . O hemel!” Ze eindigde met een duidelijk hoorbaren snik. Van Dake ging bij drie treden tegelijk de trap op en vond boven zijn gastvrouw troosteloos ineem gedoken en schreiende.

„Wat scheelt eraan, mevrouwtje Agnes?”

„Wat eraan scheelt? Allès! De visch is te groot en de patrijzen zijn te klein! De mayonnaise is geschild, we moesten ze geheel overmaken! — en de broodjes zijn er nog niet! De bloemist zond verkeerde bloemen, de waterleiding was den geheelen dag niet in orde, ik ben driemaal de stad ingegaan en nu — op dit uur! — is Marie boos geworden en is weggegaan, eenvoudig omdat ik haar gezegd heb dat ze zich niet zoo excentriek moet kappen als ze dat in den laatsten tijd deed! O Henk, ze is weg!”

„Weg! Toch niet je dienstster?”

„Ja, mijn dienstster! Binnen twee uur komen de gasten en er is niemand om te bedienen! Ik heb overal heen getelefoneerd en er is geen enkele geschikte dienstster te krijgen. Jan was er bijzonder op gesteld dat alles keurig in orde zou zijn vanavond en ik heb me zooveel moeite gegeven en — o, wat zal ik toch beginnen!” Weer kwamen bijna de waterlanders te voorschijn.

„Houd je goed! Laten we eens kalm nadenken. Kun je geen dienstmeisje van een van je bureu leenen?”

„Neen, dat heb ik eerst geprobeerd. Mevrouw Meuveld heeft zelf menschen en het meisje van mevrouw van Ilten is de stad uit. Er zijn geen andere waar ik op vertrouwen kan.”

„Heb je alle verhuurkantoren geprobeerd?”

„Allemaal.”

„Wel, waarom zou je 't niet zonder doen? We kunnen elkander de schotels passeeren, zooals dat op het platteland gebeurt.”

„Je kent Nicolaas Wilkens niet!” — „Zoo, wie is hij dan dat hij de boter niet zou kunnen aangeven?”

„Hij is — Nicolaas Wilkens; en hij zou liever tegen alle tien geboden zondigen dan een enkele maal zijn geliefde „vormen” verwaarlozen. Hij vergeeft nooit tekortkomingen van anderen en begrijpt eenvoudig niet hoe iemand het met hem oneens kan zijn over een sociaal vraagstuk en toch een fatsoenlijk man kan wezen. Zijn stokpaardje is genealogie en zijn fetisch is afkomst. En van zijn leven heeft hij de boter niet gepasseerd!”

„H'm! Zijn gezichtskring moet wel eng zijn!”

„Dat is zoo; toch is hij wel knap. Hij voelt zich tot Jan aangetrokken en tot nu toe heb ik hem niet afgeschrikt. Weet je dat hij belang heeft bij de nieuwe maatschappij;

DUITSCH KRIJGSGEVANGENEN IN FRANKRIJK.

Een depôt van Duitse krijgsgevangenen „ergens” in Frankrijk (de naam der plaats is door de censuur geschrapt). De officieren, die men op het terras wandelen ziet, zijn ondergebracht in het kasteel.

eigenlijk gezegd is hij een invloedrijk directeur — en Jan wil hem graag ertoe brengen de zaken van zijn kant te bezien vóór zijn vertrek. Hij gaat over een week naar Cuba, of Zuid-Amerika of een dergelijke plaats. Toen bedachten we dit diner-tje en het is Jans laatste kans. De heer Wilkens is het meest toegankelijk langs den weg van zijn verhemelte — en je weet wat een uitstekende keukenmeid we hebben.”

DE GEALLIËERDEN TE SALONIKI.

De Fransche generaal Sarraill aan boord van de pakketboot „La Provence” op een tocht door de haven van Saloniki.

„Dat weet ik!”

„Het gekke is dat zij in dit stadje thuis hoort. Maar alles liep den geheelen dag verkeerd en nu die akelige Marie!

Hij zal uit zijn humeur zijn en erg argumenteeren en hij zal 't oneens zijn met al wat Jan zegt en zich zelf wijs maken dat al Jans opvattingen verkeerd zijn en ze dan voor goed tegenwerken. Begrijp je 't nu? Het lijkt een kleinigheid, maar het is 't niet. Het is iemands hoop den bodem inslaan.”

„Neen! Nog niet! Er moet een uitweg zijn en dien zullen we vinden of sterven! Ik zal je wat zeggen, mevrouwtje Agnes! O, 't is zoo eenvoudig! Ik zal voor u bedienen!”

„Jij!”

„Zeker, ik ben een dienstknecht van de bovenste plank!”

„Henk van Dake! Je hebt nooit in je leven —”

„Ja, zeker heb ik! Ik heb eens in een comediestukje bediend — Gelukkig, de tafel is gedekt — heette het en ze zeiden allen —”

„O Henk, spot niet!”

„Ik spot niet, mevrouwtje Agnes. Ik ben nooit in mijn leven meer in ernst geweest, heusch. Al ben ik ongetrouwd, weet ik toch aardig wat van tafeldienen af en ik ben overtuigd dat ik er mij doorheen zal

kunnen slaan.” — „Natuurlijk zou je je er doorheen kunnen slaan. Dat is het niet! Maar het is zoo dwaas! Buitendien ik heb je noodig om met de dochter te praten.”

„Welke dochter?”

„Juffrouw Wilkens.”

„Dank je,” zei hij droogjes. „Als ze een aardje naar haar vaartje heeft, bedien ik liever!”

„Dat heeft ze niet. Het is het eenige in het leven van Wilkens dat hij niet naar zijn wil kon zetten. Ze is zoo onafhankelijk dat hij, wanneer zij de dochter van een ander was, de zijne er niet mee zou laten omgaan. Maar zooals nu het geval is aanbidt hij haar bijna, voor zoover iemand als hij dat doen kan.”

„Zoo? Wel, ik ben mijn neiging voor jeugdige brutaliteiten ontgroeid.”

„Ze is geen brutaliteit! En jong is ze, maar ze is geen bakvisch. Ze is al een paar winters uitgeweest. Ik ken geen aantrekkelijker meisje dan Hetty Wilkens.”

„Hetty!” Hij keek haar onderzoekend aan. „Heet ze Hetty?”

„Ja, waarom?”

„Dat 's waar,” zei hij op onverschilligen toon, „waarom eigenlijk niet? De naam is vrij algemeen. En wat mij aangaat mag het Brahmine zijn. Mijn plaats is in het dessert-kamertje. Dit schijnt voor mij een avontuurlijke dag te zijn.”

„Waarom? Wat is er meer gebeurd?”

„Ah,” deed hij geheimzinnig, „ik kan een verhaal opdischen, maar ik zal 't niet doen! Niet terwijl je gedachten vervuld zijn van een diner zonder bediening! Eerst zal ik je eeuwige dankbaarheid winnen door je partij te redden van —”

„Maar dan breng je alles in de war! Ik kom dan immers een heer tekort!”

„Wie komen er meer?”

„Juffrouw Schuytenberg. We zijn met ons zessen.”

„Moet ik me soms juffrouw Schuytenberg herinneren?”

„Neen, die heb je nooit gezien.”

„Best. Is er geen loslopend mannelijk wezen die je er plotseling bij kunt halen, om mijn plaats in te nemen?”

„Ja, daar heb je Eduard Brandsen, maar hij heeft geen conversatie.”

„Kan hij bedienen!”

„Goede hemel, neen!”

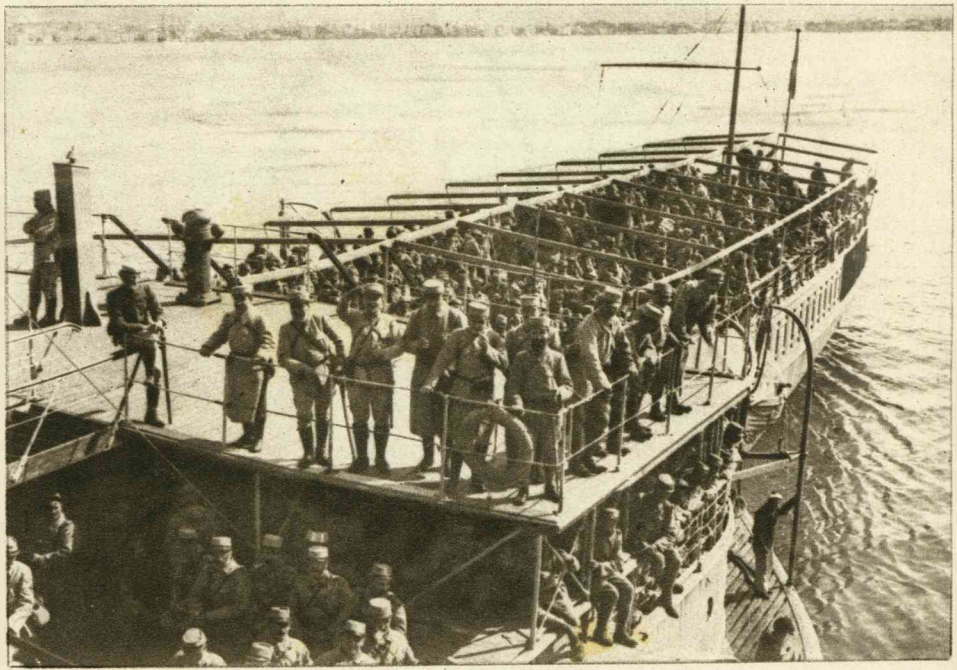
„Wel, kies tusschen de Scylla van een diner zonder bediening en de Charybdis van de tekortkomingen in de kunst van converseeren van mijnheer Dinges!”

„O”, gaf ze op mistroostigen toon toe, „ik moet iemand

HET MUNITIEVRAAGSTUK EN DE GEALLIËERDEN.

Een kijkje in een munitiefabriek te Lyon, (Zuid-Frankrijk). De aanwezige voorraad granaten wordt opgenomen.

DE LANDING VAN DE GEALLIËERDEN TE SALONIKI.

Ontscheping van Fransche troepen in de haven van Saloniki. De soldaten staan, geheel uitgerust, gereed om in de booten aan land te worden gezet.

IN DEN DOOD VERZOEND.

Een Oostenrijksch huzaar en een Russisch infanterist, die op een patrouilletocht handgemeen werden, en beiden in hun wanhopige worsteling den dood vonden.

hij zich af hoe het mogelijk was dat hij haar ontmoet had en haar had kunnen vergeten. Maar hij was overtuigd dat het hem spoedig te binnen zou schieten wie ze was.

„Hoe maak je het”, riep ze uit terwijl ze hem de hand schudde. „Wie kon denken dat je in Amsterdam waart.”

„Ik ben pas verleden week teruggekomen en ik logeer buiten. Moet u dezen trein hebben?”

„Neen, dien verliet ik net toen ik u zag, en —! O maar misschien moet u hem bepaald hebben?” Juist werden de portieren dichtgeslagen.

„Neen, ik heb den tijd.”

„Werkelijk? Hebt u dan den tijd om een eindje met me

EEN SOMBERE STOET.

Uitgeweken Serviërs, die in Albanië rondzwerven en een bijna zekeren hongerdood in een vreemd land verkiezen boven de onderwerping aan hun vijand. (V.F.B.)

hebben die bedient.” — „Uitgemaakt! Ik bedien. Wat een geluk dat gast en dienstknecht in dit land gelijk gekleed zijn!”

„Je begrijpt dat Jan woedend zal zijn!”

„Wel als hij zoo bekrompen is als jij hem wilt doen voorkomen.”

„Hij zal zich zeker vergissen en je Henk noemen. O zeg, je zou zeker liever niet als „Van Dake” aangesproken worden?”

„Neen, noem me —” Hij aarzelde even, dacht na en toen, met een eigenaardigen glimlach, „noem me — Jansen.”

Zoals zijn vrouw voorzien had was Westeyn sterk tegen het plan toen hij thuiskwam, maar tevergeefs! Er was geen tijd meer om te veranderen en hij kon maar juist zijn rok aanschieten toen de gasten kwamen. Toen mevrouw Westeyn na een laatsten blik op de tafel, riep, „Daar komen ze, Henk!” richtte Van Dake zich eenigszins landerig uit den grooten fauteuil waar hij half in gelegen had op, en keek naar de deur.

„Alle duivels!” zei hij toen.

„Wat? Wat zei je Henk?”

„Niets!” antwoordde hij kortaf en ging toen de hall in met het gevoel dat zijn „dag vol van wederwaardigheden” nog niet om was.

Een paar uur van tevoren was hij op het punt geweest aan de Weesperpoort in den trein te stappen toen hij een dame op zich af zag komen die hem vroolijk lachende de hand toestak. Haar optreden was een mengeling van bescheidenheid, levendigheid en die zekerheid die alleen eigen is aan menschen die veel in de uitgaande wereld verkeerden en zelfs op dat oogenblik vroeg

DE VERWOESTING IN SERVIË.

Een der verwoeste bruggen over de Zuid-Morava in Servië, waarnaast de Duitsche genie een hulpbrug geslagen heeft. (V.F.B.)

mee te loopen? Het is niet ver hier vandaan, Amsteldijk, en we kunnen onderweg praten over — over Antwerpen,” voegde zij erbij vluchtig naar hem ziende.

„O graag.” Nog kon hij niet op haar naam komen. A wandelende werd zijn verlegenheid grooter en grooter.

„Maar eerst”, vervolgde ze luchtig, „moet ik uitleggen waarom u zoo plotseling op moderne wijze in een middeleeuwsche situatie geplaatst wordt.”

„O — ben ik dat?” vroeg hij vrij onnoozel.

„Dat is wel het geval. Gij hebt, zonder eenige hulp een jonkvrouw uit den nood gered en nu brengt gij haar in veiligheid naar het kasteel van haar vader.”

„Met vliegende vaandels, wuivende veeren en gezeten op een steigerend ros”, vulde hij aan.

„Juist. Het doet mij genoegen dat u zich zoo gemakkelijk aanpast.

U schijnt zich gemakkelijk in zekere omstandigheden te kunnen indenken, maar nu zal ik u vertellen, hoe u op zoo onverwachte wijze in dezen zonderlingen toestand gebracht zijt.

Ziet u — het is eenigszins moeilijk uit te leggen, maar —

„Waarom zou u het eigenlijk doen?”

„Omdat ik het liever doe”, zei ze een weinig uit de hoogte, maar spoedig weer op vriendelijker toon: „Maar dat is iets dat, vrees ik, tegenwoordig alleen plaats heeft in boeken.

Hebt u bij het verlaten van het station een man van middelbaren leeftijd opgemerkt, iemand die met glinsterende zwarte oogen staarde?”

„Nu ik eraan denk herinner ik me een onwelwillenden blik”.

NIEUWE OOSTENRIJKSCHE GEWEREN.

Oostenrijksche infanteristen met hun nieuwe geweren, welke ingericht zijn voor granaten, in de loopgraven aan het front in Rusland. (V.F.B.)

DE BEGRAFENIS VAN VON EMMICH.

Te Hannover had onder buitengewoon veel militair eerbetoon de begrafenis plaats van den Duitschen infanterie-generaal Von Emmich, den veroveraar van Luik. (V.F.B.)

„Maar u gaf er u geen rekenschap van dat u hem juist uit het zadel geworpen had waar hij op het veld van eer was blijven liggen? Zulke dingen gaan u zoo gemakkelijk af,” zei ze een weinig spottend.

„Wie is hij?”

„Hij is een anachronisme. Hij is een oude, trouwe dienaar van mijn vader — zijn boekhouder om het precies te noemen; hij is niet geheel pluis, een gevolg van overwerkt-zijn en van zenuwzwakte.”

„Ik kan niet zeggen dat hij goed past in helm en harnas.”

„Niet waar? Maar juist dien vorm van krankzinnigheid heeft hij. Hij wil absoluut een ridder zijn en — en...”

„Dingt naar uw gunsten,” vulde Van Dake rustig aan. „Ik geloof dat ik alles begrijp.”

„Als gij u nu maar iets van mijn vader herinnert dan weet ge — even keek ze hem schalks aan — wat een middeleeuwsche onbekwaamheid hij heeft om zenuwverschijnselen te begrijpen en ook een even middeleeuwsch talent om hen die tegenover hem te kort schieten te straffen.”

Hij knikte, tevergeefs trachtende zich een dergelijk persoon voor den geest te halen.

„Daarom was het wenschelijk dat hij niets wist van de eigenaardigheden van dezen man.”

„Gij zijt waarlijk al te toegevend; hij is —”

„Ah, nu wordt het melodramatisch! Weet ge niet dat in ieder goed ineengezeten „draak” 'n arme familie die ontzien moet worden, voorkomt? In dit geval is het een zuster, weduwe met vier kinderen die hij onderhoudt en waar hij engelachtig goed voor is.”

„Maar als hij doorgaat het u lastig te maken —”

„Dat doet hij niet — tenminste niet erg. Gewoonlijk kan ik hem wel ontwijken. Bovendien is hij nog nooit heftig geweest.” — „U moest hem laten inrekenen; op den een of anderen dag zal hij —”

„Nee, dat zal hij niet, dat kan hij niet. We gaan nu eenige maanden weg. Ik denk dat hij daarom zoo wanhopig was vandaag. En hij is niet bepaald kwaadaardig of gek. Het is maar een idee fixe dat wel slijten zal naarmate hij sterker wordt. Maar ik moet bekennen dat ik bang was toen ik uit den trein stapte, want ik wist dat hij mij volgde en ik wilde geen agent roepen. En toen zag ik u en wist ik direct dat — ik bedoel, ik herkende u direct. Of bijna direct! Ik twijfelde omdat ik niet wist dat u in het land waart, totdat ik uw pak van buitenlandsche snit zag. En nu heb ik u verveeld met mijn lang verhaal; maar ik wilde u doen begrijpen waarom u zoo plotseling in een melodramatischen held veranderd werd.”

Met een kleine handbeweging veranderde ze van een onderwerp dat haar niet aangenaam was. „Maar vertel me nu van Antwerpen en Parijs; daar waart ge lang, niet waar?”

„Gedurende vier jaar,” zei hij. „Van wanneer dateeren uw laatste inlichtingen?”

„Het laatste nieuws kreeg ik in een brief van Corrie Westman — hij begreep niet waarom ze zoo ondeugend keek — maar natuurlijk schreef ze alleen over het aardigste liefste kind in de wereld.”

„Ah!” Eindelijk zag hij eenig licht in de duisternis. „Dan weet u misschien hoe zij hem noemen zullen? Ze hadden nog geen naam bepaald toen ik vertrok.”

„Wel, weet u dan niet —”, haar oogen waren rond van verbazing, maar ze hield plotseling stil en vervolgde stemmig: „Ik meen, weet u niet? Hij is Dirk genoemd, maar — Goede hemel!” Zij staken de brug over en haar toon klonk onheilsPELLend.

„Wat is er?”

Voordat ze kon antwoorden voegde zich een oude heer bij hen; zijn stijfheid in uiterlijk en zijn manieren deden Van Dake niet twijfelen of de kort te voren beschreven vader stond vóór hen.

„O Hetty,” zei de pas aangekomene, „ik ben naar huis geweest om je te zoeken. Kom je niet nogal laat thuis?” Even gleed zijn blik over haar metgezel.

„Ik ben opgehouden en terugkomende ontmoette ik —”. Even bleef Van Dake haar aankijken en hij meende dat ze van haar stuk raakte, maar ze vervolgde kalm: „Vader, herinnert ge u mijnheer — Jansen?” Toen werd ze langzamerhand vuurrood.

„Jansen? Ik herinner me niet u ooit te hebben ontmoet, mijnheer.”

Juist wilde Van Dake de vergissing ophelderen toen ze luchtigjes zei: „O, neen? Wel, misschien hebt u elkaar toch

niet ontmoet. Amsterdam is nogal uitgebreid. In ieder geval is hij een vriend van de Westmans. Hoe komt u hier op dit uur?”

Terwijl haar vader vertelde dat hij in die buurt met eenige zaken vrienden moest lunchen, kwam het snelle besluit op bij Van Dake dat hij het wist deed nu te verdwijnen. Blijkbaar zag zij hem voor iemand anders aan, maar haar van haar vergissing overtuigen en zich aan haar bekend maken gaf hem niets en zou haar verlegen maken. Haar vader zou zonder twijfel een dergelijke vergissing niet kunnen begripen en zij kon hem moeilijk een opheldering geven, zon-

DE WINTER OP HET SLAGVELD.

Een fraai stemmingsbeeld genomen in een der vooruitgeschoven verschansingen der Duitschers in de Vogesen.

der alles, wat zij zoo zorgvuldig trachtte te verbergen, aan het licht te brengen.

„O, moet u weg?” Terwijl zij hem de hand gaf was hij overtuigd dat haar hartelijke toon meer voor den tegenwoordigen dan voor den toekomstigen Jansen, wie hij ook zijn mocht, bedoeld was!

„Het spijt mij dat wij zoo spoedig vertrekken, want waarschijnlijk zullen we u niet meer zien. Maar onze volgende ontmoeting kan even onverwacht plaats hebben als dat van morgen het geval was. Wie weet?”

„In ieder geval hoop ik dat het spoedig moge zijn.”

Zich vast voornemende dat het spoedig zijn zou als menschelijk vernuft en Corrie Westman er iets aan doen konden, ging Van Dake heen. Zes uur later, toen hij in de rol van knecht die hij zichzelf had opgelegd en als Jansen, deftig de deur opende voor den heer en mejuffrouw Wilkens, die zonder een blik langs hem gingen, was hij met een bitter gevoel overtuigd dat de goden met zijn lot speelden.

DE WINTER OP HET SLAGVELD.

Nog een schilderachtige winterfoto, eveneens genomen in een vooruitgeschoven Duitsche stelling in de Vogesen.

Evenmin merkten zij hem op toen hij kwam zeggen dat de soep opgediend was, en hij kaarsrecht bij de deur stond terwijl de enkele gasten de eetkamer binnen kwamen; maar, gedurende een gaping in het gesprek kwam het oogenblik dat Hetty Wilkens bij toeval haar blik op hem liet rusten. Hij zag hoe een uitdrukking van verbazing op haar gezicht plaats maakte voor ongeloof en verbijstering, voordat hij bescheiden zijn oogen afwendde. Toen hij weer naar haar

keek, sprak ze levendig met den lakoniek Brandsen, het hoofd in den nek, terwijl ze langzaam tot aan de haarwortels bloosde.

Een oogenblik later kwam het gesprek op de vele Hollanders die in Brussel en Antwerpen wonen en keerde de heer Wilkens zich naar zijn dochter met de vraag:

„Zeg Hetty, wie is toch die mijnheer Jansen met wien ik je vanmorgen tegenkwam?”

„O, hij is iemand — die de Westmans kent”, antwoordde ze los weg. „Er is ook geen enkele reden voor u om u hem te herinneren; ik begrijp niet hoe het komt dat ik hem mij nog herinner.”

„Ik vond het een knap, en man”.

„O, vindt u? Vroeger vond ik hem knap,” — de nadruk dien zij op den verleden tijd legde was licht, maar onmiskenbaar — „maar zijn uiterlijk is van een te algemeen type om distinctie te hebben.”

Op dat oogenblik richtte haar vader voor het eerst zijn oogen op den knecht; hij zette zijn lorgnet op om zich te overtuigen dat zijn gezicht hem niet bedroog.

„Ja-a,” gaf hij droogjes toe, zijn dochter, die er onbewust van was, onderzoekend aanziende, „het type is, zooals je zegt, vrij algemeen.”

Het diner liep goed van stapel, opgevroolijkt door aardige gezegden en zacht gelach. De tegenspoed, wat mevrouw Westeyn aanging, was geëindigd met het vertrek van de dienstster en de gastvrouw werd vroolijker en onbezorgder al naar mate de eene lekkere schotel op den andere volgde en de heer Wilkens hoe langer hoe vriendelijker en aangenamer werd.

Van Dake echter, geluidloos om de tafel loopende, wist dat geen enkele van zijn bewegingen den anderen gast ontging; ook zag hij de verontwaardiging van de vrouw die zich beetgenomen meende door den knecht van haar vrienden en het vaste besluit van den man die en zijn dochter en zijn vrienden de slachtoffers waande van een gewetenlozen bedrieger. Terwijl hij handig de borden verwisselde en de glazen vulde zocht zijn brein ijverig een oplossing voor den toestand, die den door de Westeyns genomen uitweg noch Hetty's bekentenis verraden kon.

De koffie werd in de serre opgediend, ter bevordering van een plannetje om Brandsen met de dames te laten, terwijl de gastheer daardoor vrij zou zijn zich aan den heer Wilkens te wijden. Een oogenblik later, toen beiden hun sigaren opgerookt hadden en hun zakengesprek geëindigd was, opperde Westeyn, opgevroolijkt door zijn succes, aan de overige gasten:

„Wilt u misschien meegaan om te zien naar een soort tuinhuisje, dat we achter in den tuin laten bouwen? De lantaarns hangen er nog niet, dus zal het er wel wat donker zijn, maar het is een nieuw speelgoed en we vertoonen het gaarne.”

Zoo drentelden ze er allen heen langs de geurende paadjes, flauw door de nieuwe maan beschenen. Dit was voor „Jansen” het teeken om te volgen met een blad vol koele dranken.

Dus bleven de Westeyns volkomen kalm, toen een oogenblik later een donkere gedaante in de deur verscheen, en Van Dake's zware stem als een bom temidden van hun rust viel.

„Goeden avond,” zei hij, „mag ik binnen komen?”

De stem hoorende, keerde Hetty Wilkens zich snel dien kant uit tevergeefs trachtende zijn gezicht in het donker te zien. Mevrouw Westeyn hield haar adem in en haar man sprong overeind, uitroepende: „Wat d... Wie is dat?”

„Ik ben het Jan. Schrok je van me?”

De stem klonk geruststellend door haar volkomen rust.

„Zóó, Van Dake,” klonk het zwakjes uit Westeyns mond, terwijl hij trachtte zich te herstellen. „Ik — dacht dat 't Jansen was, ik moest hem juist hebben.”

„Hij zal wel gauw komen, denk ik. Hij zei dat gij allen hier waart en toen kwam ik maar vast. Ik hoop dat ik niet —”

„Nee, zeker niet, kom binnen; we zijn heel blij je te zien,” zei zijn verbijsterde vriend en daarna werden de gasten aan hem voorgesteld.

De heer Wilkens keerde zich, nadat hij Van Dake de hand gegeven had naar zijn gastheer met de vraag:

„Mijnheer Westeyn, verstond ik het goed daarnet dat u uw knecht „Jansen” noemde?”

„Hansen”, viel Van Dake kalm in.

„Ja, ja, Hansen,” herhaalde Westeyn, „zijn naam is Hansen. Wil je geen sigaret?”

Tot zijn schrik nam Henk die niet alleen aan maar dadelijk stak hij een lucifer aan, liet dien flink opbranden terwijl hij er zijn hand voorhield, zoodat zijn gezicht er helder door beschenen werd. Hetty boog zich plotse-ling voorover, zich aan haar stoel vastklemmende en haar vader brandde bijna zijn vingers aan zijn eigen lucifer terwijl hij streng onderzoekend Van Dake in de rustige, onverschillig rondziende oogen keek. Onmid-dellijk daarop waren de lucifers uitgebrand en de gezichten weer in de duisternis verdwenen.

„O”, zei de heer Wilkens, na-denkend. „Dus zijn naam is „Hansen.” En — vergeef me mijn nieuwsgierigheid, maar ik vraag dit met een doel, is hij al lang bij u?”

„Neen, niet heel lang. Hij is kort geleden uit Friesland bij ons gekomen.”

„Uit Friesland! Zoo! En was u tevreden over zijn getuigen?”

„Volkomen! Hoe zoo?” In wanhoop wilde Westeyn trach-ten aanvallend op te treden.

„Hij lijkt — frappant op een man die voorgeeft een „gentleman” te zijn, zich zelf „Jansen” noemt en met wien ik kort geleden kennis maakte.”

„Misschien is hij ook een ver-momde „gentleman,” opperde Van Dake rustigjes. „Jan, wie weet welken engel je onbewust herbergt!” — „Een „gentleman” heeft nooit een vermom-ming noodig”, zei de oude heer met nadruk.

„Is dat niet wat streng geoordeeld,” vroeg juffrouw Schuy-tenberg. „Het is toch niet onmogelijk dat een man van goede familie zich plotseling zonder geld in een vreemde plaats bevindt, en —”

„Het is niet waarschijnlijk dat hij, onder welke omstandig-heden ook, een plaats als knecht zou zoeken,” zei Nicolaas Wilkens, „en geheel onwaarschijnlijk dat hij, in zoo’n betrekking zijnde, openlijk een dame die hij vroeger gekend had, zou durven vergezellen op straat.”

„O — misschien!” gaf zij toe, „maar kunt u zich niet in omstandigheden denken, b. v. uit de grap om te bewijzen dat hij een weddenschap erdoor winnen kon? O, maar er zijn wel twintig redenen, waarom een man zich tijdelijk zou willen vermommen!”

„Zoo hoog reikt mijn verbeelding niet”, was het droge antwoord. „In mijn idee is er geen enkel excuus, nog minder een reden voor een man om van zichzelf een misleider te maken. Natuurlijk spreek ik van een man van onzen stand — een man van opvoeding die de eer van een familie op te houden heeft, in één woord, een „gentleman.” Zoodra hij zich als een kwakzalver aanstelt, houdt hij op in de goeden beteekenis een „gentleman” te zijn. Is u het met mij eens, mijnheer . . . Van Dake?”

De aarzeling vóór den naam was juist genoeg om er na-druk aan te geven. „Ik zou eerder zeggen”, antwoordde de verdachte achteloos, „dat iemand die een gentleman is, nooit een kwakzalver kan zijn.”

„Ach zóó? Wel, eigenlijk komt het op hetzelfde neer. Ik herhaal het, 't is niet denkbaar dat een gentleman zoo iets doen zou. Natuurlijk bestaat er een zeker type die zijn a l i a s — en zijn positie in de maatschappij — verandert naar den drang van het oogenblik.”

„O”, riep Westeyn uit, meenend dat hij nu begreep waar

DE „DELFLAND” OP DE PIER TE IJMUIDEN GELOOPEN.

Het binnenkomend Nederlandsch stoomschip „Delfland” van den Koninklijken Hollandschen Lloyd, is door een hevigen wind op de pier te IJmuiden geloopt en vol water tusschen de zuidpier en den strekdam aan den grond gezet. De bemanning van het schip, dat den 29en van Buenos Aires is vertrokken, is te IJmuiden aan wal gezet. (V.F.B.)

het op doelde. „Zoo iemand is deze man niet. Ik weet alles van hem af en hij is een goede vent. Zelfs heeft hij” — dit met een plotselinge nijging — „jaren gewoond bij familie van mijn vrienden.”

„O ja? Zonder twijfel hebt gij het dan bij het goede eind, maar de gelijkenis is in ieder geval sprekend; haast zou ik zeggen wonderbaarlijk!”

„Is het eigenlijk niet vreemd dat er niet meer dubbelgan-

J. HAGEDOORN. †

Op 66-jarigen leeftijd is te Almelo overleden de heer J. HAGEDOORN, een in de industriele wereld zeer bekende persoonlijkheid. De overledene was jarenlang lid van den raad der voormalige gemeente Stad-Almelo en lid van de Staten van Overijssel. — Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 78 jaar overleden de heer P. ERMERINS, gepensionneerd majoor der genie

gers zijn in de wereld”, merkte Van Dake terloops op, „als men in aanmerking neemt dat we allen volgens één model geschapen zijn?”

„Misschien wel. Maar dan blijft de overeenkomst van naam nog bestaan. Het is wel wat vreemd.”

„Wat dat aangaat,” ving Van Dake weer den bal op,

F. ERMERINS. †

het publiek is als het getij — steeds eb en vloed; maar het geweten van het publiek is gelijk aan de zee, machtig en rein, ook zichzelf zuiverende.”

Snel keerde de heer Wilkens zich naar hem toe. „Dat heeft staatsraad Abraham Van Dake gezegd.”

„Juist. Hij was mijn overgrootvader.”

„Waarlijk? Een man van beteekenis in zijn tijd. Een voor-vader om trotsch op te zijn, mijnheer.”

„Dat ben ik met u eens”, was het kalme antwoord.

„Ik ken verscheidene Van Dakes; het is vreemd dat ik u nooit ontmoet heb.”

„Niet bepaald; jarenlang was ik in het buitenland.”

„U moet van den Limburgschen tak zijn.”

„Dat ben ik ook; Frans van Dake was mijn vader.”

„O ja?” zei de heer Wilkens, nadenkend.

Er kwam iemand het tuinpad af met een blad vol rinke-lende glazen. Niets in zijn figuur deed denken dat hij niet de knecht was die bediend had en het was te donker om zijn gezicht te zien. Van Dake stond op en liep langzaam naar de gastvrouw toe.

„In 's hemelsnaam!” fluisterde ze, „wie is hij?”

„Weet ik het! Ik geloof dat hij de schoonzoon van den neef van de keukenmeid is — die meid van jou is een ju-weel, Agnes — en de kleeren behooren aan Cornelis Neels; misschien weet jij wie dat is, ik weet 't niet; maar hij is een vriend en een broeder,” lachte hij.

„Hoe heb je dat klaar gespeeld?”

„In overleg met de keukenmeid en door telefoneeren en door — wel, het was misschien wel wat duur, maar het is de moeite waard!”

„Arme jongen! Maar —” aarzelen — „hier in 't donker gaat alles natuurlijk best, maar wanneer we weer in huis zijn —”

„Dan zal alles ook best gaan. Vertrouw maar op mij, me-vrouw. Er steekt meer achter dan men wel denken zou

250-JARIG BESTAAN VAN HET STADS-BESTEDELINGENHUIS.

Een groep van regenten genomen ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan van het Stads-Bestedelingshuis te Amster-dam. Vooraan staande, met hoed in de hand, de heer W. F. van Voorst, directeur; achter deze, de heer Mr. Th. Stuart; vóór deze de heer Mr. Hesterman, Mevr. Kuyknof Koedijk, de heer Dr. Josephus Jitta, de heer K. J. Joling. (V.F.B.)

EEN 50-JARIG JUBILEUM.

Onder vele blijken van belangstelling herdacht de bekende firma Verweegen & Kok, fabriek en magazijnen van lederwaren te Amsterdam, op 3 Januari haar vijftigjarig bestaan. Wij geven hierboven een foto van het ter gelegenheid van het jubileum feestelijk versierde interieur van den winkel. (V.F.B.)

DE WEINIGEN VAN VELEN...

Duitse vrouwen van den goeuden stand, die door de moeilijke tijden genoodzaakt zijn hun plaats in het gezin te verlaten voor een betrekking bij een industriële of gemeentelijke instelling. (V.F.B.)

maar je zult er niet onder lijden." Hij keerde zich om en zonk neer in een stoel naast Hetty Wilkens. „Bent u van plan mij te vergeven?" vroeg hij.

„Waarom zou ik?" antwoordde zij koeltjes.

„Eerst dacht ik dat ik u ergens ontmoet had en u weer vergeten was — hoewel ik wel weten kon dat zoiets onmogelijk was — en toen ik eindelijk alles begreep kwam het mij voor, alles wel beschouwd, dat het beter was het bij het goede te laten totdat Corrie Westman het voor mij in het reine kon brengen."

„Jammer dat u het niet daarbij liet."

„Maar hoe kon ik weten wie u was en dat u vanavond hier komen zoudt? En — ik weet zeker dat mevrouw Westeyn er niets tegen hebben zou als u te weten kwam dat er op het laatste oogenblik een huiselijke opschudding plaats had."

„Blijkbaar bent u geschapen om heldendaden te verrichten", zei ze zacht, ironisch. „Hoe jammer dat moed en bescheidenheid niet altijd samen gaan!"

„Niet altijd is bescheidenheid gemakkelijk te onderscheiden," antwoordde hij boudweg. „Kan het zijn wat u voorkomt — hoe, eigenlijk, komt het u voor?"

„Zelfvertrouwen."

„Hetgeen u lijkt zelfvertrouwen te zijn is in werkelijkheid bescheidenheid, niet erkend en verkeerd begrepen."

„Hm," ze keerde zich met een ongeduldige beweging van hem en er volgde een korte stilte. Toen ze echter zag dat hij geen verdere pogingen deed om zich vrij te pleiten hernam ze na een oogenblik: „Mag ik soms weten welke diepzinnige redenen de aanleiding zijn voor dit ... discrete ..."

„U bent toch overtuigd dat u niet door een brutalen knecht bent beetgenomen?"

„U onderschat mijn verstand". Daar lachte hij even om.

„Ook kwam het mij wenschelijk voor dat uw vader zijn idee zou laten varen dat uw vriend en Westeyn's knecht dezelfde persoon zijn."

„Nu onderschat u mijn vaders hardnekkigheid!"

Op dat oogenblik hoorden ze den heer Wilkens, juist toen de knecht wilde heengaan, zeggen:

„O mijnheer Westeyn, wilt u zoo goed zijn uw knecht te vragen of mijn rijtuig al vóór is?"

„Nei meheir," antwoordde een schelle stem, „tenminste toen ik naar buite kwam sting 't er nog niet."

„Goede hemel," mompelde Van Dake.

„Zeg 't dan wanneer het er is."

„Jawel meheir!"

„Dat is een vreemd accent voor een Fries," merkte de heer Wilkens kalmpjes op!

„Ziet u wel", fluisterde het meisje.

„O, dacht u dat ik gezegd had dat hij een Fries is?" wierp Westeyn tusschenbeide, in zijn hart Henk die de oorzaak van die dwaze, vernederende geschiedenis was, verwenshende, „Ik zei dat Hansen direct uit Friesland bij ons gekomen is, maar waarlijk, dat accent zegt genoeg!"

„Zei hij „Jansen", vroeg Hetty verschrikt, „u hebt toch niet —"

„Ja zeker heb ik", bekende hij. „Maar om uw vader veranderden we het in „Hansen." Als ik vragen mag, het gaat me misschien niet aan, maar wie is toch „Jansen?"

Even aarzde ze. Toen zei ze met een lachje: „U verdient 't eigenlijk niet, maar 't is niet fair dat u alles alleen zoudt dragen. Dus, nu u 't vraagt ... ik geloof dat de vent van zijn leven niet bestaan heeft!"

„Genade!" stootte hij uit.

„O, begrijp me toch goed; ik zat er zoo mee in. En ik was zeker dat u was — wat u is — en 't leek zoo eenvoudig

ENGELAND EN DE DIENSTPLICHT.

Mr. Runciman en Sir J. Simon op weg naar het Lagerhuis voor de zitting, waarin het dienstplicht-vraagstuk werd behandeld. Beide leden zijn tegen den gedwongen dienstplicht. Sir Simon, de afgetreden minister, leidde den aanval tegen de regeeringsvoorstellen en voorspelde hevigen tegenstand indien het ontwerp als wet was aangenomen.

— om 't als uitgemaakt te beschouwen — O, begrijpt u 't dan niet?" Daar ze niet begreep waarom hij zweeg haastte ze zich te vervolgen: „Toen kwam vader ineens en toen had ik eigenlijk moeten zeggen dat ik uw naam niet meer wist, maar ik was geschrokken en — juist had ik „Martin Chuzzlewit overgelezen — L a c h t u?"

G. E. A. VAN HALL.

DR. W. VAN AALST.

Wegens vergevorderden leeftijd heeft de heer G. E. A. VAN HALL, directeur der Prins-Hendrikstichting voor oude zeelieden te Egmond aan Zee, zich genoodzaakt gezien ontslag te vragen, hetgeen hem met ingang van 1 Mei a.s. op de meest eervolle wijze is verleend. — Dr. W. VAN AALST herdacht de vorige week het feit, dat hij 40 jaar als rector aan het Haagsche gymnasium was verbonden.

„O, vergeef me." 't Was nu zijn beurt om verstomd te staan. „Te denken dat u —"

„U kon tenminste trachten me te begrijpen —"

„En te denken dat dit de eenige uitlegging is die niet in mij opkwam!"

DE SLACHTOFFERS.

Een interessante foto genomen in een hospitaal te Weenen: een verminkt soldaat worden kunstbeenen aangemeten. (V.F.B.)

„As 't u blijft, meheer, het rêtueg is vower."

„Hetgeen zeggen wil dat ik afscheid moet nemen," zei Van Dake, opstaande en nog steeds lachende.

„Ga je ... ga je met ons naar binnen Henk?" opperde Westeyn op onzekeren toon.

„Dank je, je weet dat het voor mij vlugger is dwars over het gras te loopen. — Ik logeer hier in de buurt," legde hij uit aan de anderen, „en leerde zoodoende den kortsten weg."

„Het spijt me dat ik u maar zoo kort sprak, mijnheer Van Dake," zei de heer Wilkens. „En het spijt mij dat mijn dochter en ik zóó spoedig weggaan."

„Heel vriendelijk van u", antwoordde de jonge man. „Ik ga zelf binnenkort de stad uit. Ik denk tenminste aanstaaenden Donderdag naar Cuba te vertrekken."

„Cuba!" riepen verscheidene stemmen uit.

„Dat ish eel vreemd," zei de heer Wilkens, „mijn dochter en ik vertrekken Donderdag naar Havana op onze reis naar Zuid-Amerika."

„Hoe is dat mogelijk! Cuba is een interessant land, jufvrouw Wilkens!"

„O, ja?" vroeg ze. „Ik geloof dat ik het er vervelend zou vinden."

„Ik hoop dat dat niet het geval zal zijn. Ik voor mij verwacht er veel prettigs van, als ik er heenga."

„Waarlijk? Ik betwijfel het," met nadruk, „of u in dit jaargetijde het klimaat aangenaam zult vinden. — Loopen we geen gevaar onzen trein te missen?"

Haastig werd er afscheid genomen en Van Dake verliet hen. Bij het eerste zijpad keek Hetty even om en zag zij hem kalmpjes een pad oploopen, waarvan alleen hij en de Westeyns wisten dat het naar de keuken leidde.

Toen het zich naar binnen spoedende gezelschap in huis kwam, stond de man die aan tafel bediend had, kaarsrecht bij de deur die hij open hield. Gelukkig behoefde hij toen niets te zeggen daar hij nog geheel buiten adem was.

Naar het rijtuig gaande, hield de heer Wilkens even stil.

„Ik denk dat ik toch maar mijn overjas zal aandoen; de avonden zijn vrij koel." Toen, terwijl Van Dake zijn jas voor hem ophielde: „Denk je dat het zal regenen, Hansen?"

Allen, behalve juffrouw Schuytenberg en Brandsen, die er geheel buiten stonden, zagen den val en ieder hield zijn adem in.

„Nee, meheir," antwoordde Van Dake zoo plat mogelijk pratend; hoewel de stem zeer verschillend was van die van den schoonzoen van den neef van de keukenmeid was ze toch zóó anders dan zijn eigen stem dat Westeyn haast stikte van den ingehouden lach. „Nee, meheer, het weer is fên, meheir."

„Dank je", zei de heer Wilkens, doorlopende.

Van Dake en Westeyn begeleidden hen naar het rijtuig en nauwelijks zat Hetty erin of ze riep:

„Hoe vervelend! Mijn zakdoek is aan dezen kant gevallen!"

Juist wilde Westeyn er heen snellen, maar de knecht was hem vóór.

„Adieu, — Jansen" fluisterde ze. „En als u soms mijnheer Van Dake ziet, zeg hem dan ..."

„Ja, ja, gaat u door!"

„Zeg hem dat ik denk ... dat hij ... misschien Cuba toch aangenaam zal vinden."

„Dank u, joffer. Goede nach' meheir", zei de knecht.

Terwijl zij naar het station reden zei de heer Wilkens, na een poos in gedachten verzonken te zijn geweest: „Hetty, ik geloof dat mijn oogen niet in orde zijn; morgen zal ik naar dr. Swart gaan. Is jou een frappante gelijkenis opgevallen tusschen jouw mijnheer Jansen, den knecht en den jongen Van Dake?"

TENTOONSTELLING VAN DEN HAAGSCHEN KUNSTKRING.

In het gebouw van den Haagschen Kunstkring wordt een tentoonstelling van werken van leden van den Kunstkring gehouden, die zich in veel belangstelling verheugen mag. — Onze foto geeft een kijkje op de expositie.

No. 4 (28b)
13 JAN.
1916
AFZONDER-
LIJKE
NUMMERS
7½ CENT

Panorama

VERSCHIJNT 2 MAAL PER WEEK

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ - LEIDEN

ABON-
NEMENT
PER
KWARTAAL
26
NUMMERS
f 1.30

DE WINTER AAN HET OOST-FRONT

Een Duitsche patrouille in winteruitrusting op een tocht door de troosteloze sneeuwvlakten van Rusland.

Duitsche soldaten als „ijsbeeren" aan het fourageeren.

De Duitsche bezetting van een Russisch dorpje op een plezierritje door de sneeuw.

De manschappen van de rijdende treinafdeeling begeven zich naar het wagenpark.

DE OORLOG IN HET DUISTER

ROMAN VAN LUDWIG WOLFF

(Vervolg)

„Het was een doel dat den grootten inzet loonde; een doel waarvoor men zijn leven kon wagen. Alles wat hij zocht was daarin vereenigd: Strijd en gevaar, overwinning en ondergang, leven en sterven. De dappere baronnen van Heinersdorff die onder de banieren van Kolin sliepen, konden tevreden zijn over hun afstammeling. Ook hij trok uit, om voor het vaderland te strijden, ook hij ging trots en zonder vrees ten strijde; in een zwaren ongelijken strijd; één tegen honderdvijftig millioenen. Maar de prijs was bedwelmend en overweldigend. Men kon het vaderland dienen en zijn eigen geluk bemachtigen.

Hedwig Buschgart stond aan het doel en reikte hem den krans!

Met open oogen lag Heinersdorff in zijn bed en kon den ochtend nauwelijks afwachten. Vóór alles wilde hij Töschük-Bey opzoeken om met hem overleg te plegen. Hij hoopte dat deze nog te Weenen vertoefde. Hij was de eenige met wien hij zonder terughouding spreken kon. Ongeduldig en vol van strijdlust, als een renpaard vóór den start, met schitterende oogen en gespannen zenuwen ging Heinersdorff naar Töschük. De Turk zat aan zijn ontbijt, toen hij binnenkwam.

„Vergeef me dat ik midden in den nacht kom. Ik ben zeer blij je hier te vinden.”

Töschük-Bey antwoordde vriendelijk: „Goeden morgen baron. Het doet mij genoegen je bij mij te zien. Ga zitten.”

„Dank je. Ik stoort je toch niet, Bey?”

„Volstrekt niet.”

„Heb je een oogenblikje tijd voor mij?”

„Zoolang als je wilt,” zeide de Turk. „Mag ik je een kop thee aanbieden?”

„Dank je, ik heb reeds ontbeten.”

„Maar een sigaret zal je wel rooken?”

Hij gaf Heinersdorff vuur en wachtte bedaard tot zijn vriend zou willen beginnen.

Heinersdorff keek hem in de oogen en vroeg met gespannen nieuwsgierigheid:

„Hoe denk je over spionage, Bey?”

De Turk zweeg een poosje en rookte bedachtzaam zijn sigaret. Toen zeide hij zacht en droomerig:

„Spionage is het laatste stukje romantiek dat den Europeanen overgebleven is. Spionage vereischt moed, durf, kracht, zelfbeheersching, fantasie, een warm hart en koud bloed. Spionage eischt geheele mannen, derwischen van vaderlandsliefde, helden die hun leven niet achten, soldaten die roemloos weten te sterven. Spionage is de hoogste dienst dien een man zijn vaderland bewijzen kan. Spionage is beter dan oorlog.”

Heinersdorff vroeg verwonderd:

„Ben je tegen den oorlog?”

Töschük-Bey antwoordde vol overtuiging:

„De oorlog is voor de volken van het avondland een slechte affaire, geloof me. De kulturstaten van Europa kunnen tegenwoordig geen oorlog meer voeren zonder zich te gronde te richten, onverschillig of zij overwinnaars of overwonnenen zijn.”

„Hoe verklaar je dat, Bey?”

„Heel eenvoudig. Eer nog het eerste schot gevallen is, gaan milliarden aan waarde verloren, die ook met het beste oorlogsresultaat niet meer terug te winnen zijn. Ik spreek natuurlijk altijd van industrieel landen die kapitalistisch gegrondest zijn.”

„Maar voor Rusland geldt dat zeker niet,” wierp Heinersdorff tegen.

„Daarom is Rusland ook de eenige grootmacht die bij een oorlog niet veel te verliezen heeft. Daarom is Rusland het grootste gevaar voor heel Europa. Geen enkele andere staat heeft den ernstigen wil tot oorlogvoeren; daarvan ben ik innig overtuigd. — De groote oorlogen van de toekomst zullen op de

Beurzen worden gevoerd.” — Weer vroeg Heinersdorff: — „En Rusland?”

Töschük-Bey antwoordde met een bitteren glimlach:

„Men moet het verzwakken, zooals men het Osmanische Rijk heeft verzwakt; men moet het afhankelijk maken van vreemd kapitaal, men moet het schuld-eischers op den hals jagen. Dat is de oorlog dien Europa tegen Rusland kan voeren.”

„Waarom dan te spionneeren?” vroeg Heinersdorff een weinig ontuchtend.

„O, een succesvol spionneeren beteekent een economische verzwakking en vernietiging van waarden. Spionage is, om een beroemd woord van den ouden Clausewitz eenigszins veranderd te gebruiken: louter een voortzetting van de politiek met andere middelen. Daarom beweer ik: Spionage is beter dan oorlog.”

Heinersdorff reikte hem de hand en zeide met stralende oogen:

„Ik dank je, Bey, dat je mij dit alles hebt gezegd.”

De Turk maakte een afwerende beweging.

„Dat zijn goedkope wijsheden.”

Heinersdorff stond op en schreed door het vertrek. Dan bleef hij voor zijn vriend staan en verklaarde:

„Ik wil naar Rusland gaan, Bey.”

Het gelaat van den Turk bleef onbeweeglijk. Daarna vroeg hij:

„Heb je dat besluit goed overwogen, baron?”

„Ja, Bey.”

„Weet je precies wat je wilt?”

„Ja.”

„Heb je een plan gemaakt?”

In de duinen te Bergen (N.-H.)

(Foto Tepe.)

„Wat voor een plan?”

„Je denkt er toch niet aan om als baron George von Heinersdorff, oud-kapitein van den Oostenrijkschen generalen staf, met den luxe-trein naar St.-Petersburg te reizen, in het beste hotel af te stappen en dan gezellig te gaan spionneeren?”

Heinersdorff lachte.

„Neen, op die manier zeker niet.”

„Maar hoe dan?”

Heinersdorff stakte, en zweeg.

Töschük zeide, eenigszins ongeloovig:

„Ik ken je financiële omstandigheden niet, baron. Wanneer je veertig of vijftig millioen roebel uitgeven wilt, dan kun je zeer zeker zonder veel gevaar en zonder geestelijke inspanning de mobilisatie-plannen van het geheele Russische leger opkopen, maar dat zou je niet veel voldoening geven, en dat noem ik ook geen spionneeren.”

„Daarvan is ook geen sprake”, antwoordde Heinersdorff.

De Turk ging twijfelend voort:

„Wil je mij niet zeggen hoe je je dat werk voorstelt? Ik vraag niet uit nieuwsgierigheid, maar uit belangstelling voor jou.”

„Ik heb nog geen plan,” verklaarde Heinersdorff oprecht. „Ik zou je voor elken raad van harte dankbaar zijn, Bey.”

De Turk zeide met diepen ernst:

„Ik wil je helpen voor zooverre ik kan. Neem alsjeblieft toch nog een sigaret.”

Heinersdorff stak een sigaret op. — „Wil je niet gaan zitten?” vroeg Töschük vriendelijk.

Heinersdorff nam glimlachend plaats.

„Voor alle dingen is 't je toch duidelijk,” begon de Turk, „dat je niet als baron George von Heinersdorff naar Rusland kunt gaan. Je zoudt dadelijk herkend worden en geen stap kunnen doen, zonder voortdurend onder bewaking te staan. De Russen houden den vreemden staf-officier nauwkeurig in het oog. Je moet dus beslist onder een vreemden naam daarheen. Het kan je niet moeilijk vallen je een valschen pas te verschaffen, of papieren, die een anderen naam aangeven. Heinersdorff knikte slechts met het hoofd.

Töschük-Bey vervolgde:

„Je moet verder een plan opmaken, onder welk voorwendsel je geruimen tijd in Rusland wilt vertoeven. Als plezierreiziger en toerist zou je geheel niets bereiken, daar je steeds het voorwerp van een lastige belangstelling zou zijn. Je moet een of ander beroep hebben, hoe minder opvallend en hoe onbetekenender des te beter. Het hangt van handigheid, van je capaciteiten en van het gunstige toeval af, welke verkleeding je kiest.”

„Ik zal daarover nadenken,” antwoordde Heinersdorff.

„Ik waarschuw je bovendien voor de Russische posterijen. Je mag geen brief verzenden die eenigszins een tastbare aanduiding bevat. Je moet rustig wachten, nooit het geduld verliezen, steeds op den loer liggen. Wetten gelden niet voor je. Alles is geoorloofd, niets is verboden. Alles geschiedt tot verhoging van den roem van je vaderland.”

Heinersdorff reikte den Turk met overvloeiende hartelijkheid de hand en zeide:

„Ik dank je, Bey.” — Töschük weerde bescheiden af:

„Het is zoo weinig waarmee ik je kan helpen.”

„Voor mij is 't ontzaggelijk veel, waarde vriend. Ik heb een doel gevonden en jij hebt mij den weg gewezen.”

Hij stond op om afscheid te nemen.

„Vaarwel, Bey. Nogmaals mijn innigen dank.”

„Ik zie je toch nog baron, vóór je vertrekt?”

„Zeker. 't Zal nog een poosje duren eer ik met mijn voorbereidingen gereed ben.”

De Turk zeide zeer warm en hartelijk:

„Dan wensch ik je ten slotte ook nog een beetje geluk, want zonder geluk zijn alle offers vergeefs.”

XVI.

Heinersdorff ging naar zijn geboorteplaats. Hij wilde afscheid van zijn grootmoeder nemen en zich met behulp van den pastoor documenten verschaffen, die hij voor zijn pas noodig had. Hij had zijn

aankomst aangekondigd en zijn rijtuig wachtte hem in Aigen Schlögl.

Een vroege winter was in 't land gekomen. Onophoudelijk zonk de sneeuw in lichte vlokken uit den grauwen hemel. Op de velden lag zij vingerdik en de boomen bogen hun met sneeuw beladen takken omhoog. Het scheen Heinersdorff een eeuw geleden dat hij op deze wegen onder een warme zon tusschen bebloemde hagen had geloopt. Het slot Altheimersdorff kwam in 't zicht. Stralend wit en met sneeuw bedekt lag het daar als een wintersprookje. Vreedzaam en veelbelovend wenkte het den thuiskeerenden toe. Het huis stond verlokkelijk boven op den berg en toonde hem alle rijken der wereld en hun heerlijkheid. Toen voelde Heinersdorff zijn hart versagen en zijn ziel was doodelijk bedroefd. Maar toen het rijtuig door het park reed, had hij zijn zwakheid overmeesterd en gepantserd tegen alle verlokkingen.

„Wees welkom, beste jongen!” riep de grootmoeder en haar gansche gezicht lachte. „Gaan we nu bruiloft vieren?”

„Nog niet, grootmoeder,” antwoordde hij bedrukt.

„Wat beteekent dat nu? Ik heb mijn zijden japon laten opknappen!”

„U moet nog wat geduld hebben. De bruiloft is pas in het voorjaar.”

„Zoo, mooi,” bromde ze, „intusschen wordt mijn japon wèér ouderwetsch.”

Heinersdorff lachte:

„Sedert wanneer bent u zoo'n mode-dame geworden, grootmoeder?”

„Geloof je dan dat ik mij door die lui te Weenen

wil laten uitlachen?" -- „Wie zou dat wagen u uit te lachen?" riep hij overmoedig.

„Kom mee eten," vermaande de oude dame, „dat is veel gewichtiger."

Aan tafel was zij over den eetlust van haar kleinzoon in het geheel niet tevreden.

„Je eet al weer als een zieke vogel. Ik zou me schamen. En zooals je er trouwens uitziet. Als de zeven magere jaren!"

„Niet schelden, grootmoeder!"

„Houd maar op. Ik beleeft wat met je. Wat heb je dan toch eigenlijk? Waarom zie je er zoo beroerd uit?"

„Meer in den hoftoon, grootmoeder!" lachte hij.

„Maar 't is immers waar," riep ze geërgerd, en legde vork en mes weg.

Na een tijdje vroeg zij teer en vriendelijk:

„Waarom is de bruiloft nu alweer uitgesteld, jongen?"

„Ja, ziet u, 't ging zoo moeielijk, vanwege den generaal."

„Dat heb ik je direct gezegd!"

„Hedwig kan hem nu niet alleen laten. Hij is ook ziek."

„Wat mankeert hem dan?" vroeg zij boos.

„Nerveuze hartaandoeningen."

„Dat hem de duivel spoedig hale," riep zij met een donkeren blik.

„Maar grootmoeder!"

„Och kom! Ik spreek zooals mijn hart mij dat ingeeft. Met iemand die tegen jou lafaard zegt, heb ik geen medelijden."

„Hij wist immers niet hoe de zaak in elkaar zat."

„Nu, en wat gebeurt er nu verder?"

„In het voorjaar kunnen we trouwen."

„Hoe dat zoo?"

„Dan zal ik met den generaal spreken."

„Dat begrijp ik niet."

„Ik heb daarover mijn eigen plan."

„Wat voor een plan?"

„Dat zal ik u vanavond vertellen. Nu zou ik eerst gaarne wat willen gaan slapen."

Zij sprong vol ijver op en zeide:

„Ja, doe dat, jongen. Je hebt gelijk. Ga maar in mijn kamer, daar staat een goede rustbank."

Zij bracht hem dadelijk in die kamer en dekte hem zorgzaam met een dikke reisdeken toe.

„Zoo, slaap wel! Ik ga intusschen naar den zaagmolen."

Zij streek hem teeder over zijn haar en sloop toen op haar teenen de deur uit, alsof hij reeds sliep.

Heinersdorff lag doodstil en blikte nadenkend naar de zoldering. Het was hier warm en gezellig. In den haard knapten de houtblokken en de wind voer huilend, met zware stooten, tegen de vensters.

De kamer rook naar lavendel en denenhout. Wat sluimert er veel verborgen verlangen naar behaaglijke rust en vreedzame huiselijkheid in ieder mensch, dacht hij glimlachend. In deze zachte lavendellucht zou men lui en onverschillig worden, dof en zelfzuchtig, berustend en Oostenrijksch. Maar heerlijk was het toch, zoo te droomen tot de slaap je in zijn armen nam.

Toen hij wakker werd, lag de blauwe schemering reeds in de kamer. Hij richtte zich op en keek bewegingloos in het verglimmende vuur. Een luie aangename slapte hield hem vast en liet machteloos, kleine gedachten in hem opkomen.

Het leek hem plotseling onbelangrijk en belachelijk, den vrede van zijn thuis te verlaten en zich moedig te willen toonen. Waarvoor? Waarom? Over dertig jaar was alles toch weer hetzelfde. Hij stond plotseling op, om die laffe, verraderlijke gedachten van zich te schudden, en opende het raam. De koude winterlucht woei binnen en staalde zijn wil.

Hij ging naar de schrijftafel, waaraan zijn grootmoeder placht te werken en trok werktuiglijk, gedachtenloos, een laatste open. Hij bladerde in de papieren, die rekeningen en onverschillige zakenbrieven bevatte. Dan stootte hij op documenten die zijn aandacht in de hoogste mate opwekten. Het waren geboorten- en woonplaatsbewijzen, die bij de werklijsten van de onderhoorren van het landgoed lagen. Hier vond Heinersdorff zonder moeite wat hij zocht. Hij kon zich den weg naar den pastoor besparen. Het lot zelf had de benodigde papieren in de schrijftafellade van de lavendel-kamer gelegd. Hij behoefde maar toe te grijpen. Het was diefstal, maar de wetten golden niet meer voor hem. Zonder weifeling nam hij de papieren van een der knechts, ten name van Jozef Brugger, die toevallig in hetzelfde jaar als hij geboren was. Het doel van zijn reis was bereikt. Hij kon nu eigenlijk weer vertrekken. Hij had in Heinersdorff niets meer te doen.

Toen hij stappen op het portaal hoorde, deed hij snel de schrijftafellade dicht en verborg de papieren in zijn jaszak.

De grootmoeder kwam binnen, rood van de scherpe winterlucht en vroeg lachend:

„Heb je goed geslapen, jongen?"

„Prachtig, grootmoeder."

„Mooi zoo. Frisch je dan nu op, dan gaan wij souperen."

„Ja grootmoeder."

Zij zaten samen in de groote, met hout betimmerde zaal waar het voltallige college van kardinaals uitstekend plaats had kunnen vinden. Uitgezochte spijzen dampten op de schotels, en edele, oude wijn glansde in de glazen.

De oude barones zeide met glinsterende oogen:

„Laat ons eten en vroolijk zijn, want morgen zijn wij dood!"

Heinersdorff herhaalde nadenkend:

„Want morgen zijn wij dood!"

Hij hief zijn glas op en dronk de grootmoeder toe:

„Lang zult u leven!"

„Jij ook, jongen."

Toen hij zijn sigaret had aangestoken, leunde hij behaaglijk achterover en zeide:

„Het is eigenlijk verbazend gezellig bij ons. Nergens op de wereld kan het mooier zijn."

Berkenlaantje te Laag Soeren.

„Het doet me plezier dat je zoo spreekt, jongen. Er is niets beters dan een stuk land waaraan je hart hangt." Diep in gedachten voegde ze er aan toe:

„Ik zou het leven niet hebben kunnen uithouden als ik Heinersdorff niet bezeten had. Op de menschen valt niet te vertrouwen. Alleen de aarde is trouwen eerlijk."

„U wordt toch niet melancholiek, grootmoeder?"

„Ik denk er niet aan. Ik ben alleen dankbaar gestemd. Alleen de jeugd ontbreekt ons nog hier. Wij moeten hier een jonge vrouw hebben en kinderen, veel kinderen."

„Die zullen wel komen, grootmoeder," lachte hij vol vertrouwen.

„Ik wilde dat ik het nog beleven kon."

„Dat zult u, grootmoeder."

De oude barones keek nadenkend de rookwolkjes na.

„Blijf je met Kerstmis hier, jongen?"

„Neen, grootmoeder, ik kan niet. Ik moet morgen weer weg."

„Zoo. Dat spijt mij. Ik ben tegenwoordig soms wat angstig als ik zoo alleen blijf. Dat komt wel door den ouderdom."

„Ik kom spoedig terug," troostte Heinersdorff haar. „En dan blijf ik voor goed hier."

„Prosit! Maar je moet je woord houden!"

„Op mijn eerewoord, grootmoeder."

„Wilde je me niet van je plan vertellen?"

„O ja, dat is waar ook."

Hij weifelde even.

„Wat is dat voor een plan?"

„Ik moest er u eigenlijk niets van vertellen, want u zult 't niet begrijpen kunnen."

„Wees maar niet bang; ik zal 't best begrijpen."

„Ik wil naar Rusland gaan, grootmoeder."

„Waarvoor?"

„Ik heb daar een en ander te doen."

„O zoo."

Zij schonk zich een glas vol en dronk het in één teug leeg.

„Je bent gek, mijn zoontje."

„Ik moet het doen, grootmoeder. Het gaat om mijn geluk."

„Dat is een belachelijke ijdelheid."

„Ik wist het wel dat u mij niet zoudt begrijpen," zeide hij ongeduldig.

„O, ik begrijp je zeer goed."

„Wanneer ik terugkom..."

Zij viel hem hard en meedoogenloos in de rede:

„Je zult niet terugkomen!"

„Wanneer ik terugkom," ging hij koppig voort, „kan ik zonder schaamte generaal Buschgar tegemoet gaan en mijn bruid mee naar mijn huis voeren."

Zij stond op en begon met groote stappen door de zaal te marcheren. Dan schreeuwde zij woedend en verbitterd:

„Dat is waanzin! Dat is aartsdom! Een Heinersdorff heeft het niet noodig de beschuldiging van lafheid door zulke bravourstukjes te weerleggen. Een Heinersdorff is altijd dapper, juist omdat hij een Heinersdorff is. Wanneer je een vonkje van trots in je hadt, zou je dat niet doen!"

Hij ging op haar toe en trachtte haar te kalmeeren.

„'t Moet toch gebeuren, grootmoeder. Maak 't mij niet te zwaar, laat het mij niet spijten u de waarheid te hebben gezegd."

„Ik kan er immers niets tegen doen. Je bent je eigen baas. Doe wat je niet laten kunt."

Zij ging weer zitten en vroeg rustig: „Wat moet er met het landgoed gebeuren?"

Hij antwoordde verbaasd:

„Dat begrijp ik niet."

Ze herhaalde met een steenen gezicht:

„Ik vraag wat er met het goed moet gebeuren. Na je dood; want terugkomen doe je niet."

Hij lachte:

„Niet bang maken, grootmoeder!"

Zij zeide onbewogen:

„Ik laat het noch aan de kerk noch aan den staat achter. Je moet toch de een of andere beschikking treffen."

„Ik denk er niet aan. Ik hoop nog tamelijk lang te leven."

„En wanneer de duivel je in Rusland haalt?"

Hij riep vroolijk:

„Dan geeft u het goed aan den eersten den besten bedelaar die aanscheit."

Zij stond op en sprak ernstig:

„Dan is het goed. We gaan naar bed, goeden nacht."

Zij kuste hem op het voorhoofd.

„Goeden nacht, grootmoeder."

Hij keek haar na, hoe zij krachtig en recht door de groote zaal, die dreunde onder haar voetstappen, en de deur uitging.

(Foto Tepe.)

Den volgenden dag nam hij afscheid. De sneeuw was opgehouden en de zon lachte aan den helderen vorst-hemel.

De grootmoeder stond vriendelijk en gelijkmoedig bij het rijtuig. Zij had nu geen woord meer beproefd om hem van zijn voornemen af te brengen.

Hij was bedrukt toen hij over haar hand boog om die te kussen. Zij streek zachtjes over zijn haar en hief zijn hoofd op en drukte hem tegen zich aan als wilde zij hem nooit meer loslaten.

„Zoo, ga nu, anders loop je den trein mis."

Hij stapte in het rijtuig.

„Vaarwel, mijn jongen," riep zij dapper.

De paarden trokken aan.

Heinersdorff zwaaide met zijn hoed.

„Tot weerziens, grootmoeder!"

„Wij zullen elkaar nooit weer zien," fluisterde zij tusschen haar vastgeklemd lippen.

Zij keek met gloeiende oogen het rijtuig na, dat door de lange laan reed, tot het door de poort het park verliet. Ze stond nog een lange poos als wezenloos, en haar mondhoeken trilden. Dan ging zij langzaam en gebogen met vermoeiden stap, over de krakende sneeuw diep het park in, tot zij bij de witte vlakke kwam waar de baronnen van Heinersdorff hun laatste slaap sliepen. Zij opende de met sneeuw bedekte deur en ging de kapel binnen die stralend hel door de winterzon werd verlicht.

(Wordt vervolgd.)

DE NIEUWE COMMANDANT DER EERSTE DIVISIE.

Generaal van Delft (vóóraan), inspecteert op de Maliebaan te 's-Gravenhage de eerste divisie van het veldleger, waarover hij het bevel heeft aanvaard.

(foto „Rembrandt”)

MAJOOR CHANDEAU

DOOR J. T. VAN LEIDEN.

n huzaren hielden van hem, maar gemakkelijk was hij niet, majoor Chandeau! Wie een terechtwijzing van hem te pakken kreeg, bleef nog dagen lang daarvan onder den indruk, en zijn soldaten beweerden dan ook, dat ze liever vier dagen cachot hadden dan

een standje van den majoor. En 't zou niet de eerste keer zijn, wanneer een oude, gebaarde huzaar, met twaalf jaren diensttijd achter den rug, het eereteeken voor moedig gedrag op de borst en een paar litteekens in het gezicht, het bureau van zijn chef verlaten had met tranen in de oogen, omdat majoor Chandeau hem een paar hartige woordjes had toesproken.

„D'r is weer onweer aan de lucht — hoor je 't wel donderen!” zeiden dan de overige boetelingen, die buiten stonden te wachten, tot elkaar. En menigmaal had een jong soldaat zich ziek gemeld op den morgen, dat hij bij zijn chef op 't rapport moest verschijnen. Maar daaraan had de majoor gauw een eind gemaakt: hij was naar de infirmerie gegaan, met rinkelende sporen en opgestreken snorren, en had den zieke 't bed uit en weer beter gevloekt.

Hij was een vierkant, klein mannetje, met een paar scherpe, heldere oogen, die iemand aankeken tot in het diepst van de ziel, en die hij zelfs voor den duivel niet zou neerslaan; een stel kolossale zwarte snorren, die altijd nijdig naar boven wezen, en een paar stevige armen aan 't lijf, die duchtig om zich heen konden sabelen. Hij was een geweldig ruiter, stond in de stamboeken aangeteekend voor zeven ernstige verwondingen, droeg het kruis voor langdu-

rigen dienst en dat voor buitengewone dapperheid, en had de eigenschap dat iedereen bang voor hem was en iedereen van hem hield. Dat laatste kenschetste hem volkomen.

Hij vertegenwoordigde 't type van den ouderwetschen vechtmajoor, die zich steeds voor 't offensief verklaarde, in elken veldslag een paard doodreed en een ander onder zich liet wegschieten, en liever zijn heele afdeeling tot den laatsten man, hoefsmid en fourier inclus, liet neersabelen, dan ooit het sein tot den terugtocht te geven.

Twee staaltjes werden van hem verteld, die een eigenaardig licht wierpen op zijn persoonlijkheid.

Eens, gedurende een hevig gevecht, toen de tegenpartij steeds dichter opdroeg, en de eigen linie op alle punten door-

DE VISSCHERSBOND „JULIANA.”

Op 8 Jan. werd in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht onder voorzitterschap van den heer W. Kernkamp een algemeene vergadering gehouden van den Visschersbond „Juliana”, die werd bijgewoond door den inspecteur der visscherij-inspectie den heer W. J. Janssens. Onze foto geeft een groep van de afgevaardigden van wie velen in hun typische kleederdracht.

broken werd en terugtrok, werd door den algemeenen bevelhebber het signaal „retireeren” gegeven. Maar op het oogenblik toen de achter Chandeau rijdende trompetter, zooals zijn plicht hem voorschreef dit signaal wilde overnemen, had de majoor hem met een krachtigen vloek en een dito sabelhouw de trompet uit handen geslagen. Eerst na een verwoeden tegenstand ging ook majoor Chandeau terug, letterlijk bij zijn kraag meegesleept door tien huzaren, de eenig overgeblevenen van zijn afdeeling, wien hij onder hevige verwenschingen alle straffen beloofde die in de wet en de reglementen te vinden waren, nog vermeerderd met een aantal, dat door hem speciaal voor die gelegenheid werd

uitgedacht. Een ander maal had hij opnieuw blijken gegeven van zijn offensieven geest, doch toen op een wijze, die aan zijn toekomstige carrière niet veel goed had gedaan. Hij stond met twee escadrons in reserve achter een heuvel, gereed om, ter beoordeeling van zijn regimentscommandant, op een beslissend moment in te grijpen. De majoor had al een uur staan schuimbekken van ongeduld; het leek hem een persoonlijke vernedering als reserve te moeten dienen. Op eens, ziende dat de eigen infanterie door drie vijandelijke escadrons ruiterij met 'n aanval werd bedreigd, had hij „opzitten” gecommandeerd, en, zonder nadere bevelen af te wachten, had zijn afdeeling zooals ze reilde en zeilde, d. w. z. op dat oogenblik in colonne met tweeën, zich op de tegenpartij geworpen. Slechts zeventien man kwamen uit deze charge terug, en men zeide, dat na dien tijd de conductielijst van majoor Chandeau de kantteekening „ongeschikt voor bevordering” droeg.

Inderdaad was hij sedert die gebeurtenis reeds tweemaal voor een hooger rang gepasseerd, maar wanneer zijn kennissen hem vroegen, waarom hij zich dat liet aanleunen en niet liever zijn pensioen nam, antwoordde hij steeds: „zoolang ik nog armen heb om mijn sabel te gebruiken, verlaat ik den dienst niet, en als ze mijn armen afhakken, heb ik nog twee beenen om mijn paard te besturen. Ze zullen dus met mijn ontslag moeten wachten tot ik ook die beenen verloren heb.”

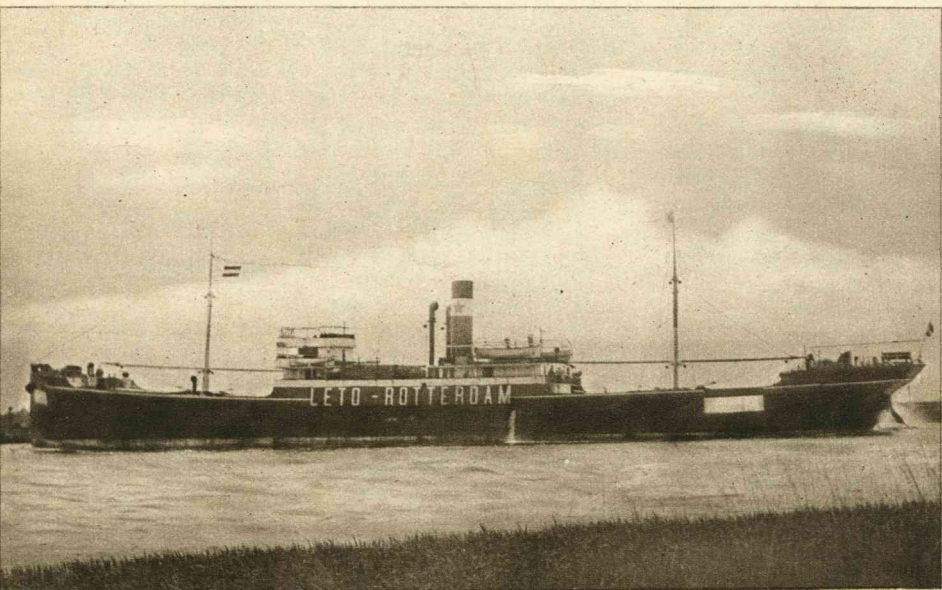
Dat men hem zijn ontslag wel eens ongevraagd zou kunnen thuiszenden, vreesde hij niet, want al blonk hij niet uit in strategische of tactische bekwaamheden, toch mochten al zijn chefs hem gaarne lijden om zijn nobel karakter, zijn ijzeren wil, zijn strenge rechtvaardigheid en zijn buitengewonen moed.

Zoo stonden de zaken, toen de oorlog opnieuw uitbrak, en de majoor, aan den vooravond van een te-verwachten gevecht, in het bivak bezig was zijn pistolen en zijn sabel na te zien, terwijl zijn oppasser daarbij de rijlaarzen van zijn meester poetste.

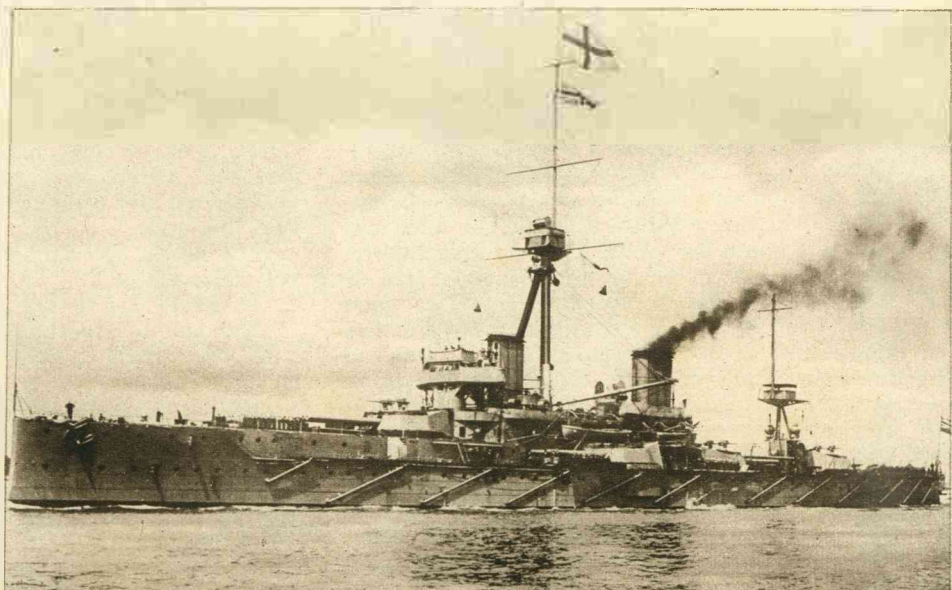
VOOR SCHERMLIEFHEBBERS.

De groep deelnemers aan den Zondag j.l. in de schermzaal de Vos gehouden schermwedstrijd tusschen de tijdelijke Belgische leerlingen van den schermmeester de Vos en een Nederl. ploeg schermers. Staande, v.l.n.r. de heeren: De Vos; Bos; Brouwer; v. Heukelom; Delannoy; Blaurain. Zittend, zelfde volgorde: Dudok van Heel; Jhr. Mr. Dr. J. de Beaufort; Kapt. Renard; De Jong; Mr. Bol. Zittend vooraan: Zeldenrust; W. Schmalzgang; L. Pierard. (foto Hijmans).

DE „LETO” OP EEN MIJN GELOOPEN.

Het Nederlandsche s.s. „Leto”, thuishoorend te Rotterdam, dat in de nabijheid van het Galloper vuurschip op een mijn geloopt en zwaar beschadigd is. (V.F.B.)

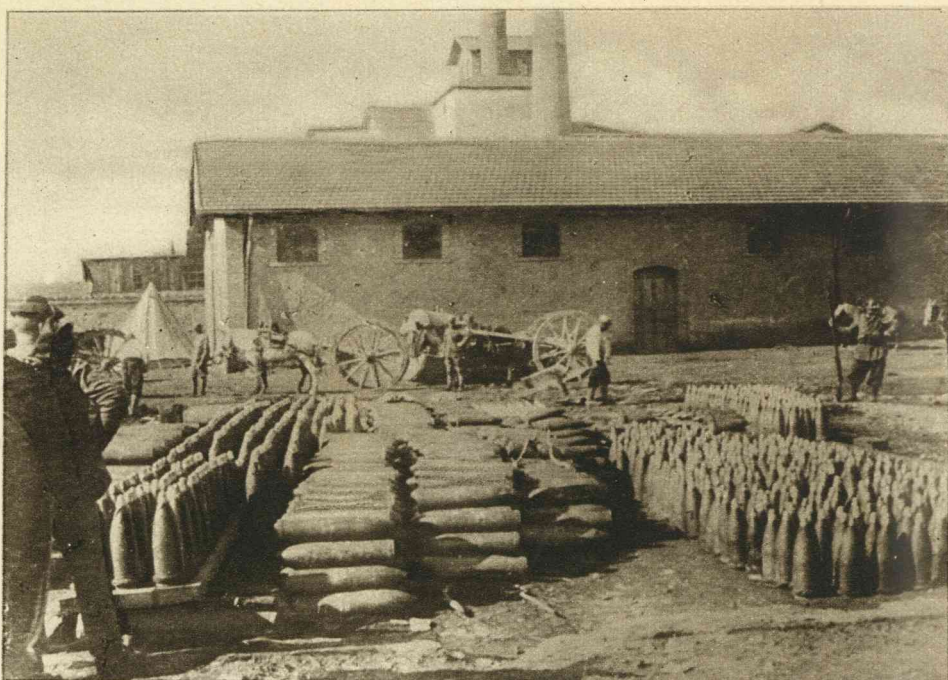
DE „KING EDWARD VII” GEZONKEN.

De Engelsche kruiser „King Edward VII”, die op een mijn geloopt en gezonken is. Het schip werd in 1904 op stapel gezet en was in 1906 voltooid. Het mat 16.350 ton, had een lengte van 425 voet en liep ruim 19 knopen. De bewapening bestond uit 42 kanonnen en 4 torpedo-lanceerbuisen. De bemanning telde 820 koppen. (V.F.B.)

ALBANIË EN DE OORLOG.

De ontschepping van Italianen te Vallona (Albanië) ter bezetting van de stad. De soldaten houden rust op de kade der haven.

DE GEALLIËERDEN TE SALONIKI.

Een der opslagplaatsen van munitie der Geallieerden te Saloniki.

II.

„t Zal spannen morgen!” zei de majoor. „Geef mijn spullen maar een extra beurt, Leroux!”

Een van Chandeau's principes was, dat men met zijn beste plunje aan ten oorlog moest trekken, en vóór iederen veldslag alles nog eens duchtig moest oppoetsen: het verhoogde het eigen moreel als men zich goed gekleed wist, en de tegenpartij kreeg een hoogen dunk van 't gevoel van eigenwaarde der vijandelijke troepen.

„Ja, majoor,” antwoordde Leroux, de oppasser. „Ik heb uw Zondagsche jas maar uit de kist genomen.”

Leroux was een van die oude vrijwilligers, zooals men er tegenwoordig maar zelden meer aantreft, die militair zijn tot in hun merg, vastgeroest in den dienst, en die van geen ongehoorzaamheid of tegenspreken wisten.

vroegere palfenier zijn oppasser. En dat was hij gebleven tot op den huidigen dag, dank zij de bemoeiingen van Chandeau, dien hij, met zijn herinnering in oude tijden vertoevend, nog telkens bij vergissing „jongeneer” noemde.

Ze waren aan elkaar gehecht, de twee soldaten, ze kenden elkaars nukken en eigenaardigheden, en ze zouden het niet zonder elkaar hebben kunnen stellen. Leroux kon er op rekenen, dat de majoor hem geen seconde na den dienst meer in de kazerne wilde zien, als hij permissie had verkregen zijn ouders te bezoeken, en de majoor wist eens voor al,

„Wat!” viel de majoor in. „Waarom ben je dan ook zoo stom geweest te trouwen! Ik heb je genoeg gewaarschuwd! Sedert dat jaar dat je getrouwd bent, zit er nog maar de helft militarisme in je van vroeger. Je doet den dienst 't meest schade met zulke roekeloze streken. Een militair moet niet trouwen!”

„Ja, majoor, u hebt eigenlijk wel gelijk,” zei Leroux, „maar nu ik mijn vrouw eenmaal heb... ze is een goed wijf, weet u, en nog zoo jong...”

„Ja, die fratsen kennen we,” zei de majoor. „Moet je je moeder gaan opzoeken, als we in het garnizoen zijn? Ja? 't Is nog al een heele reis, hè — help me onthouden, dat ik je dan een spoorkaartje bezorg... Neen, houd je mond maar,” voegde hij er aan toe, toen Leroux van blijdschap in een stroom van welsprekendheid wilde uitbreken, „zorg maar dat mijn spullen goed gepoetst zijn, anders ga je de

KEIZER WILHELM AAN HET OOSTFRONT.

De Duitse Keizer tijdens een inspectie der troepen aan het Oostelijk front.

Hij was even oud als de majoor, en had vroeger als palfenier bij diens ouders gediend; maar toen mevrouw Chandeau gestorven was en haar man, na een mislukte speculatie, zich een kogel door 't hoofd had gejaagd, hadden hij en de zoon van zijn voormaligen meester zich beiden voor den militairen dienst aangemeld. De majoor was toen achttien jaar, en stond met een zeer matig fortuintje alleen op de wereld. Maar hij had hard gewerkt, was tweemaal op het slagveld bij keuze bevorderd geworden, en bracht het zodoende tot zijn tegenwoordigen rang. Leroux, de eenvoudige boerenjongen, was gebleven wat hij was: huzaar; en toen zijn meester de luitenantsepauletten had verdiend, werd de

EEN STRAATTOONEEL IN LESCOVAC.

Bulgaarsche treinsoldaten en koetsiers houden rust in een straat te Leskovac (Zuid-Servië).

dat Leroux hem voor geen smeekbeden of bedreigingen zijn beste sabel zou geven als het regende.

„Ik wou, dat we er maar gauw af waren deze keer, majoor,” zei Leroux, de rijlaarzen tegen het licht houdend om 't effect van het schoensmeer te beoordeelen.

„Hoe zoo?” vroeg de majoor barsch. „Je hebt toch niet genoeg van den oorlog?”

„Neen majoor, dat niet; maar, ziet u, mijn moeder is weer erg ziek, ze is een oud mensch en zal 't misschien niet lang meer maken — en dan mijn vrouw... 't arme mensch staat natuurlijk duizend angsten uit...”

VAN HET ITALIAANSCH LEGER.

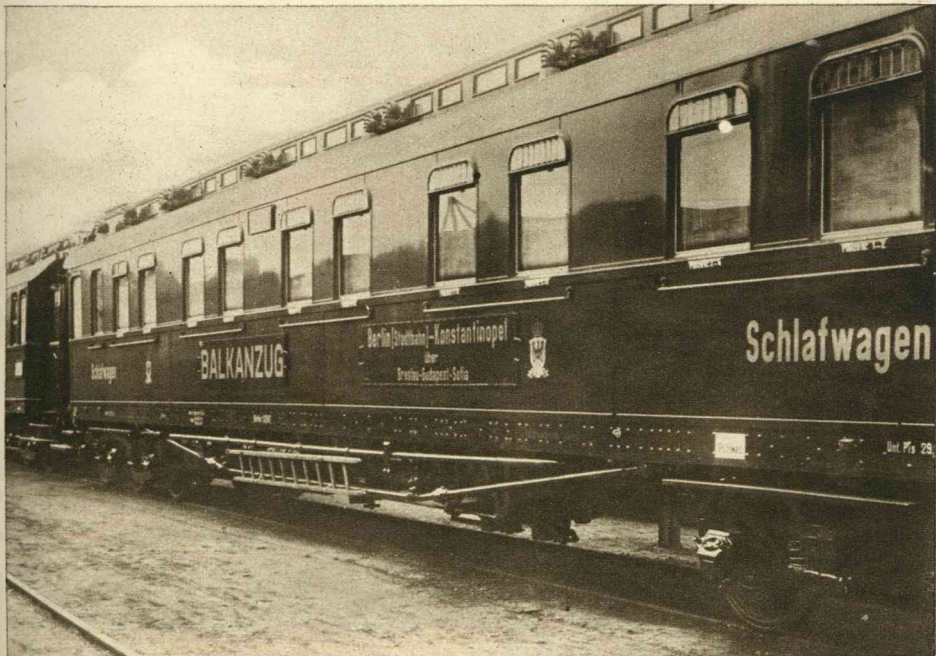
De Italiaansche kroonprins woont een groote militaire revue bij.

provoost in. Ik zal maken dat je acht dagen verlof krijgt, als we terug zijn.”

Leroux waagde het niet te antwoorden, want de majoor vloekte alweer binnensmonds, en ging ijverig het terrein voor den volgende dag op de stafkaart bestudeeren.

Maar de majoor kon het hoofd niet bij het werk houden. Wat scheelde hem toch vanavond? Er stonden allerlei andere dingen op die stafkaart dan er op staan moesten; hij zag er van alles op — maar geen terrein, geen huizen, geen troepen.

Hij wierp het ding op den grond en bleef met het hoofd in de handen op zijn koffertje zitten.

NU SERVIË GEVALLEN IS...

Een der wagens van de nieuwe treinverbinding Berlijn—Konstantinopel. De „Balkanrein” verbindt de beide genoemde plaatsen via Breslau—Budapest—Sofia.

IN HET VEROVERDE NISCH.

Een triomfboog opgericht in een der straten van het veroverde Nisch (Servië) ter gelegenheid van het bezoek van koning Ferdinand van Bulgarije.

Zijn adjudant naderde, met het doel hem iets te vragen; maar toen die officier zijn chef in gedachten verzonken zag zitten, liep hij door. Hij kende die houding, zoo met het hoofd in de handen: als de majoor deze positie aannam, was hij niet te genaken. „De signalen staan op onveilig!” schertsten de officieren dan onderling. Enkelen van hen meenden te weten, waaraan de majoor dan dacht: „oh, hij is ook jong geweest, weet je, en men zegt dat hij indertijd hopeloos gecharmeerd was van de kleine Lili — je weet wel, die mooie Lili Briot, die nu met dien schatrijken bankier is getrouwd. Nu, hij maakte haar dan erg het hof, maar ze liet hem op een gemeene manier in den steek, en sedert dien tijd is hij zoo onverschillig en ruw geworden. 't Schijnt, dat hij den dienst niet anders wil verlaten dan met een kogel in het hoofd.”

En mocht men enkele tijdgenooten van den majoor gelooven, dan waren deze onderstellingen nog zoo onjuist niet.

Hoe het zij — de majoor zat met het hoofd in de handen, en staarde verdrietig naar den grond, en mompelde: „Ja, — die jongen heeft een moeder en een jong vrouwtje — 't moet toch beroerd zijn voor die menschen... Ik hoop maar dat de kogels een beetje genadig voor hem zijn, of schoon: ze zijn altijd onbillijk, ze laten zoo'n kerel als ik, aan wien geen sterveling wat missen zal, leven, en menschen die 't veel meer waard zijn op de wereld te blijven, gooien ze tegen de vlakte...”

Dacht de majoor in die oogenblikken aan het litteken op Leroux' rechter wang, dat getuigenis gaf hoe die brave jongen eens een sabelhouw had opgevangen, die voor hemzelf bestemd was geweest? Dacht hij misschien ook aan zijn eigen moeder, die hij zoo had liefgehad, en aan de kleine Lili, die zijn vrouw had kunnen zijn, als ze maar gewild had?

III.

De generaal stond met zijn staf op een heuvel, met zijn kijker de bewegingen der langzaam vooruitgaande troepen volgend. Er vielen slechts nu en dan enkele geweersalvo's — „de vijand wil nog niet bijten,” zei de generaal — en met lange tusschenpoozen siste een granaat voorbij, verderop smorend in het zand: geen enkele batterij had zich nog ingeschoten.

„Het komt me voor, dat de tegenpartij recht tegenover ons, op haar linkervleugel, een cavaleriemassa heeft staan,” merkte de generaal op, „rechts ligt het dorp en is het terrein geheel open... 't zal aan u zijn, kolonel Martin, een eventuele attaque het hoofd te bieden.”

De kolonel salueerde zwijgend, en vroeg, zich in den zadel omwendend:

„Waar is de majoor Chandeau?”

De majoor maakte een paar galopsprongen en meldde zich.

„Present, kolonel.”

„U zult met een escadron de reserve vormen, en het overige deel van mijn regiment bij een mogelijken terugslag opnemen.”

De majoor bracht de hand aan den kolbak; geen spier van zijn gelaat vertrok zich, maar toen hij wegreed om zijn afdeeling op te stellen in de richting, die de kolonel hem aanwees, vloekte hij: „alweer in reserve!”

Het geweervuur werd levendiger, en nu en dan sloeg een artillerie-projectiel in; maar de majoor bleef met een ontvreden gezicht voor zich kijken en schudde van tijd tot tijd

DE KERST-ORATORIA IN HET PALEIS VOOR VOLKSVLIJT.

De uitvoering van de Kerst-oratoria in het Paleis voor Volksvlijt te Amsterdam, op 6 dezer onder leiding van de heeren P. Bak & Frankluns gegeven. — Onze foto brengt het vijfde tafereel in beeld, voorstellende herders en herderinnen die het kindeke Jezus hulde komen brengen. (V.F.B.)

zijn breede schouders, als wilde hij denkbeeldige kogels van zich afschudden, die hem hinderden.

Kolonel Martin reed den heuvel af en kwam naast hem staan.

„Het gaat goed,” zei hij tot den majoor, „de generaal is tevreden. Onze infanterie marcheert zoo keurig op, alsof ze aan 't paradeeren was.”

De majoor zweeg. „Wat is er, mijn waarde Chandeau?” vroeg de kolonel. „Scheelt er wat aan vandaag? Je bent toch niet bang?” voegde hij er plagend aan toe.

Er kwam even een grijs om Chandeau's zwarte snorren,

ONZE WEERMACHT IN NED.-INDIË.

Door den 1sten luitenant Ter Poorten worden in Ned.-Indië vliegproeven gehouden met een hydro-aeroplane, die zeer goed slagen. — Vóóran op de foto luitenant Ter Poorten.

en hij liet een onderdrukt geluid hooren, als een spotlach die niet tot zijn recht kwam. De majoor wist zelf niet wat hem vandaag scheelde. Hij voelde zich abnormaal. Hij dacht aan Lili. Hij had een gewaarwording alsof hij iets heel gek zou doen vandaag.

Twee uren gingen voorbij, en de majoor stond nog steeds in reserve. Hij werd hoe langer hoe bleaker en ongeduldiger. De kogels floten en sisten nu dat het een aard had; de huzaren hadden moeite hun trappelende paarden in bedwang te houden.

Eindelijk kwam een bericht van den kolonel: „het reserve-escadron moest zich gereed houden, de andere escadrons marcheerden al op.”

„Opgezeten!” commandeerde de majoor. Het eerste woord dat hij sedert twee uren sprak.

De sabels rinkelden, het harnachement kraakte, het escadron zat.

„Rijd links het zijterrein eens in,” zei de majoor tot Leroux. „Er moet daar ergens een riviertje loopen; als we nu niet weten of 't doorwaadbaar is, krijgen we er straks misschien last mee.”

Leroux vertrok in galop, en de majoor volgde hem met den kijker. Hij zag zijn ordonnans in stap overgaan en met moeite door het lage kreupelhout dringen. Nu was hij op ongeveer achthonderd meter afstand. Zou hij dat riviertje nog niet gevonden hebben?

Opeens boog de majoor zich voorover in den zadel en keek scherp toe. Flikkerden daar niet helmen in het hakhout? Waarachtig — daar zaten vijandelijke infanteristen, wel een stuk of tien, misschien een verdwaalde gevechtspatrouille.

In een seconde vlogen plotse-ling allerlei denkbeelden door Chandeau's hoofd. Ze verwar-

den zich, verdrongen elkaar, hij doorleefde opeens weer de laatste dagen, de laatste jaren, alles: Leroux, diens moeder en het mooie jonge vrouwtje, een andere moeder, Lili, de sabelhouw dien Leroux eens had opgevangen, en die eigenlijk voor hem, den majoor, was bestemd... Leroux zou zijn zieke moeder gaan opzoeken, de majoor zou zijn reis betalen...

En er ontsnapte een commando aan zijn mond, nog voor hij 't wist.

Een minuut daarna zat het escadron op achthonderd meter in het zijterrein, vijf vijandelijke infanteristen lagen te zieltogen, vijf anderen reddden zich door de vlucht, en Leroux stond naast zijn chef, die met een kogel in het hoofd op den grond lag, dood.

Majoor Chandeau had zijn heele escadron laten attaqueeren om zijn oppasser te redden.

1897.

De zieke Monarch

door
Job. Steynen.

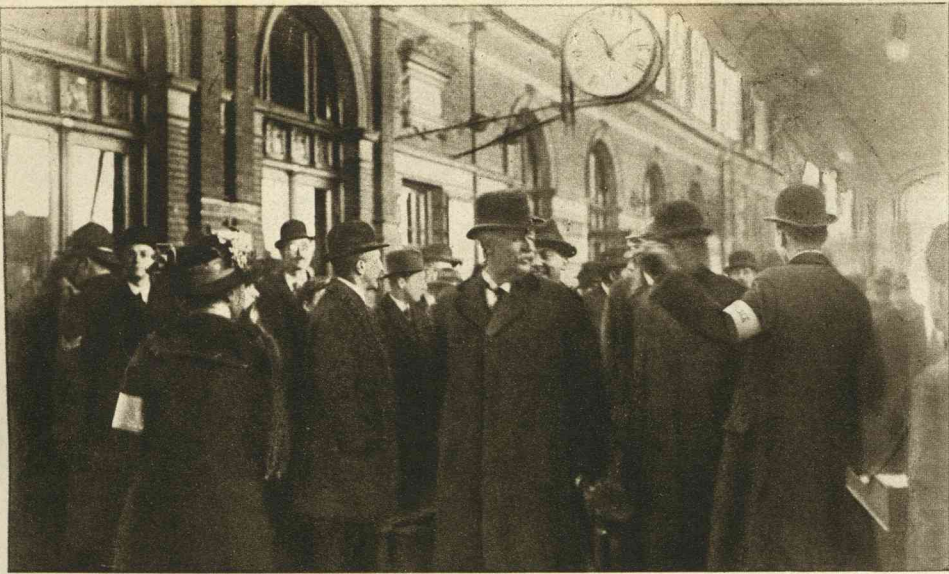
Het was in den gruwelijken oorlogstijd. Het rijk bloedde uit duizenden wonden. Honger en walglijke ziekten sloegen wie het zwaard gespaard had. Het land was vervuld van weezen, van jammerende weduwen. De dorpen waren uitgerooid, gansche steden stonden in lichte laaie, en het geteisterde volk verstikte in een poel van rampen.

Ook den monarch ging het niet goed. Daareven, thuis-komend van een fancy-fair ten bate van het Roode Kruis, voelde hij hoofdpijn. Het was dan ook een enerverend gedoe geweest; die en die hadden hem rondgeleid; dezen en genen, (en niet weinigen) werden aan hem voorgesteld, waarbij hij, vermoeiende aardigheid, iedereen de hand gegeven had; een concessie, tot welke hij kort geleden had

VAN EEN ZEER GEZOCHTE LEKKERNIJ: DE ANSJOVIS.

Links: Het aanbrengen van het rijks-controlemerk op de vaatjes ansjovis. Midden: De visschen worden in de bekende vaatjes en glazen potjes gepakt. Rechts: Het rijks-controlemerk aangebracht op de verschillende verpakkingen. — De eigenlijke ansjovis leeft in de Noord- en Oostzee, alsook in de Middellandsche zee en wordt er in den rijtijd, wanneer zij den oever nadert, in menigte gevangen. Ook in onze Zuiderzee worden deze smakelijke vischjes in groote hoeveelheden in netten gevangen, waarna zij worden ingezouten en heinde en ver verzonden. Genuttigd met azijn en peper vormen zij een zeer gezochte lekkernij. (V.F.B.)

DE VREDES-EXPEDITIE VAN HENRY FORD IN DEN HAAG.

(foto's „Rembrandt“).

Zaterdagmorgen, ongeveer 11 uur arriveerde, kort na den gewonen trein met het bekende Ford-gezelschap (zie ook een der vorige nummers van Panorama) uit Copenhagen (via Bentheim) aan het Station der H.I.J.S.M. te 's-Gravenhage, waar de leden door een Regelings-Commissie werden ontvangen. De leden van deze commissie droegen allen een witten armband, waarop het woord „Peace“ (Vrede). Foto links: De drukte op het perron, waar de aangekomenen door de leden der Regelings-commissie zooveel mogelijk in de daarvoor ingerichte ontvang-kamer werden geleid, waar hun ververschingen werden aangeboden. Foto rechts: Een gedeelte van de enorme hoeveelheid bagage, die het beschikbare stationspersoneel handen vol werk gaf.

besloten. Zijn, nu overleden, vader deed zulks nooit, maar dat waren andere tijden. Je moest tegenwoordig weten te geven en te nemen. Hij had lange toespraken aangehoord, of beter: hij had zich gehouden als of hij ze aanhoorde, wat nog vermoeiender is, en zoo waar zelf ook nog met een kort woord de fair geopend. Het gejuich, dat daarop uitbrak, verergerde zijn hoofdpijn nog, en het toen gezongen volkslied had hem bijna onwel gemaakt. Doch eindelijk kon hij met goed fatsoen verdwijnen, en deed dit.

In zijn paleis teruggekomen, zocht hij fluks zijn

ARTHUR MONNIER HARPER. †

vliegtuigtechniek in ons land een grooten naam wist te verwerven door zijn samenstelling van een nieuw systeem vliegtuig. — ANNA FUCHS, de bekende tooneelspeelster, is een dezer dagen te Amsterdam overleden. — Mr. M. J. C. M. KOLKMAN, die benoemd is tot Tweede-Kamerlid voor Nijmegen.

ANNA FUCHS. †

MR. M. J. C. M. KOLKMAN.

leven zoo rijk aan afleiding als het zijne behoefde je niet den geheelen dag aan al die narigheid te denken, maar een onbeduidend voorval kon je gedachten in die richting leiden.

En hij vond dat ellendig, want hij hield van zijn onderdanen, en was zachtzinnig van aard.

Tegen vier uur staat de vorst gewasschen, geborsteld, gekapt en welverzorgd voor den spiegel, en wacht de komst van den generaal. Als deze wordt aangediend, stapt de monarch hem fluks tegemoet, en beiden wandelen al pratend de breede marmetrappen af. Vóór het

Een kijkje op de tentoonstelling van Inlandsche kunstwerken, georganiseerd door de Vereeniging „Kunstarbeid“ te Djokjakarta (N.-I.).

zelve komen,” zei half fluisterende de monarch, en hij opende bij het spreken de oogen niet eens, „je kunt wel zoolang hiernaast gaan.”

De kamerdienaar boog diep, ofschoon de vorst nog steeds met gesloten oogen zat, en liep achterwaarts naar zijn wachtvertrekje, dat met een zwaar gordijn van de kleedkamer gescheiden was.

Al spoedig dommelde de vorst nu in, en hoewel afstameling van een zeer oude dynastie, zag hij er nu al heel burgerlijk uit met de groote dichte oogleden onder het wijkende lage voorhoofd, en den openhangenden mond, aan welken een knorrend gesnork ontvlood. De atilla van zijn generaals-uniform, met een zondvloed van ridderorden overdekt, was een weinig opgesjord door het voortdurend afzakken van het lichaam in den leunstoel, en de blauwgebiesde broekspijpen plooiden wat wanordelijk om de beenen boven de saumon-zijden kousen-voeten. Zijn geheele verschijning, zooals hij daar snorkend en passief temidden van zijn losgeknoopte en verkreukelde staatsiebullen neerzat, herinnerde aan een tooneelspeler, een heldenrol, die in de pauze een tukje doet.

De goede man was ook werkelijk vermoeid. Het was een ingespannen tijd voor hem, nu met den oorlog. Wel hadden zijn legers tot nu toe gezegevierd, maar er heerschte toch reeds een vreeselijke nood. Hij tobde er vaak over.

Niet dat hij het helpen kon, maar wanneer je, zooals hij, iets voor je volk voelde, dan trok je het je aan. In een

Een kijkje op de tentoonstelling van Inlandsche kunstwerken, georganiseerd door de Vereeniging „Kunstarbeid“ te Djokjakarta (N.-I.).

eigen vertrekken op, en verschanste zich in de onschendbaarheid van zijn private leven. Niemand mocht hem daar storen vóór vier uur. Om dien tijd zou hij met generaal Rump het hospitaal gaan zien, het eerste dat men tot dan in de residentie had ingericht, en waar gisteren een aantal gewonden van het front was ondergebracht.

Het was nu nog nauwelijks drie uur, en de monarch kon dus een weinig uitrusten alvorens de generaal zich zou aanmelden.

Toen hij zijn kleedkamer binnenging, stond Sund, zijn eerste kamerdienaar, hem op te wachten. Op 's mans strakke buiging antwoordde de vorst met een vriendelijk gebrom. Dan liet hij zich behoedzaam in een zwaren Louis XV-stoel neer, en Sund, als op een noodsein ijlings toeschietend, knielde bliksemsnel aan zijn voeten en maakte handig de mollières los. Dan schoof hij de schoenen voorzichtig van de eenigszins gezwollen voeten.

„Dat lucht werkelijk op,” zei de vorst met een flauwen zucht van behaaglijkheid.

Sund vroeg, of hij een bad moest klaar maken.

„Nee, ik moet eerst wat tot mij-

Nog een interessant hoekje op de tentoonstelling van Inlandsche kunstwerken, georganiseerd door de Vereeniging „Kunstarbeid“ te Djokjakarta (N.-I.).

paleis staat een honderdtal mensen, die den vorst toejuichen, niet overluud maar toch voldoende om een prettigen indruk te maken. De vorst maakt het militair saluut, en stapt in zijn auto. Rump volgt hem. En nauwelijks heeft de lakei het portier dichtgeslagen of met een afschuwelijk gegil giert de auto heen.

„Onze legers staan er nog maar prachtig voor, majesteit,” zegt Rump onder het rijden.

„Natuurlijk, natuurlijk,” antwoordt de monarch verstrooid.

„In de buurt waar ze nu slag leveren, is de vijand in de minderheid. Ver in de minderheid.”

„Zoo, zoo?” doet de vorst op eenigszins doffen toon. Onmiddellijk voegt hij er echter levendiger, vol overtuiging, aan toe: „De vijand is ook moréel minderwaardig. Dat moeten we ook niet uit het oog verliezen.”

Al pratend is het hospitaal in eenige minuten bereikt. Autoriteiten, officieren van den geneeskundigen dienst, hoofdverpleegsters hebben zich in de hal opgesteld om den vorst te verwelkomen. Deze geeft, naar zijn nieuw grondbeginsel, allen de hand, ondervangt mogelijke toespraken en andere

plechtigheden, welke, naar zijn oordeel, zoo weinig in deze ernstige tijden thuis hooren, en tusschen den chef van het hospitaal en generaal Rump wandelt hij de groote zaal in.

„Alle gewonden, ook de ergsten, wil ik zien,” had hij gezegd, „men behoeft voor mij niets te verbergen.” En zoo voerde men hem thans binnen in een reusachtig vertrek vol bedden; op elk dezer bedden zag men te midden van wit linnen in bergen van zwachtels en pakken, menschelijke gezichten, doodsbleek, ivoorgeel, loodblauw, met oogen als van dooden, reeds uitgebluscht, of met een blik van waanzin om

duldellooze pijn; met monden die wijdopen hingen als voor altijd onmachtig, of wel in afschuwelijke grijnzen vertrokken, stil als de dood, maar ook menigmaal gillend als een halfgeslacht dier, schreeuwend, vloekend, tierend, ijlend of ook wel de zotste verwenschingen krijschend.

De vorst werd door enkelen herkend en dan waren er die vol geestdrift hem aanzagen, met een blik van diepe vreugd hem dankten als hij hun de hand drukte. Doch anderen keken hem zeer zonderling aan, als zij vernamen wie hij was. De uitdrukking van hun oogen leek niet op vreugd, niet op droefheid, niet op liefde en niet op haat, maar het meest had deze, zou men zeggen, van een zacht ernstig en tevens diep verwijt. En dit trof den monarch uitermate; bewondering en toewijding had hij reeds zooveel ondervonden, daarvoor was hij vrijwel afgestompt eigenlijk, al aanvaardde hij ze met een zekere vage erkentelijkheid, maar die verwijtende oogen plaagden hem, te meer daar hij zulk een verwijt toch niet verdiende. — Neen, niet verdiende. En toch? Als hij eens op sommige tijden zijn eigen inzichten kloek gevolgd had, zich niet aan het oordeel van zijn ministers, generaals, diplomaten had gestoord. Wie weet? Ach wat, zoo eenvoudig was dat alles niet geweest, hij zou trouwens niet eens weten voor hoever hijzelf, voor hoever andere invloeden deel aan den loop der gebeurtenissen hadden gehad.

Met dat al was het een afschuwelijke aanblik, die kreunende, vloekende en weenende troep van verminkte kerels. Hij had er iets voor overgehad als ze allen gezond waren geweest. Temidden van al dit lijden gevoelde hij eigenlijk eerst recht het schrikkelijke van den oorlog. Ontdaan bij den aanblik van zooveel ellende gaat hij langs de bedden en nauw merkbaar zich bij elken man buigend, plonst

DE FORD-EXPEDITIE IN NEDERLAND.

De receptie in het hotel „De Wittebrug” te 's-Gravenhage, gehouden door de Ford-vredesexpeditie. De op onze groep met cijfers aangegeven personen zijn: 1. Reverend Jenkin Lloyd (voorz. v. h. adm. best.) 2. Mrs. Joseph Fels (lid v. h. adm. best.) 3. Louis P. Lochner (secr. v. d. Ford-expeditie). 4. Mrs. Lola Maverich Lloyd (lid v. h. adm. best.). 5. Frau Dr. Rosika Schwimmer (adviseerend lid. v. d. expeditie). 6. Frederick H. Holt (lid v. h. adm. best.) 7. Benjamin W. Huebsch (lid v. h. adm. best.). 8. Judge Ben B. Lindsey. 9. Ellis O. Jones. 10. Alfred W. Kliefoth. (foto „Rembrandt”.)

hij snel zijn blikken in diens vreeselijk gelaat, en telkenmale ontmoert het hem meer. Tot een gruwelijk gejam als van een stervenden hond ineens niet ver van hem opklinkt. Hij stapte naar de plaats, vanwaar het geluid gekomen was, en vindt op een bed een man met een gruwelijk verwrongen gelaat; wilde waanzin sprak daaruit.

„Wat heeft deze?” vroeg hij de hoofdverpleegster. „Allebei de beenen zijn hem bovenaan afgescheurd,” fluisterde zij.

De monarch had een korte rilling, toen hij, nu wetend, wat dit witte linnenpak verborg, naar 's mans gelaat opnieuw keek. Ontroerd boog hij zich voorover, en zacht en welmeenend zei hij:

„Kan ik iets voor je doen, vriend?”

De woeste blik van den gewonde hechtte zich aan het gelaat van den vorst, flitsnel. „Schiets me een kogel door mijn hart,” beet hij hem toe.

De vorst deed onthutst een schrede achteruit.

„Toe dan, toe dan,” kreet de stervende.

„Moed maar, mijn vriend, moed,” zei de monarch met ontroerde stem, en wendde zich af.

Na nog een vluchtigen blik hier en daar verliet hij het hospitaal, en steeg, door Rump gevolgd, in zijn auto, die onmiddellijk toeterend heenvlood, paleiswaarts. Met gesloten oogen zat de vorst en dacht aan al den gruwel dien hij dezen middag had aanschouwd, hij voelde zich onpasselijk, zijn hoofd was licht en beefde zacht op zijn nek, kil zweet stond hem op het voorhoofd, en zijn handen, die met den bloedrooden dragon van zijn sabel speelden, waren klam en onvast.

Rump zag de ontroering van zijn vorst, en wist niets te zeggen. Maar toen deze bij het uitstappen struikelde,

en bijna op het trottoir viel, duwde hij hem zijn krachtigen arm onder den oksel, en leidde hem zoo de hal door, de trappen op naar zijn vertrekken. Onmiddellijk ging hij daarna om den lijfarts telefoneeren.

Terwijl Sund zijn meester weder bij het uitkleeden behulpzaam is, — juist heeft hij zijn enge atilla losgeknoopt, en de vorst ademt weer vrijer op, — wordt er luide op de deur geklopt. Het is een lakei, die haastiger dan in deze omgeving gebruikelijk is, binnentreedt, en zegt, dat er zoo juist een motorrijder is aangekomen, die den vorst moet spreken.

„Laat hem onverwijld binnen,” beveelt deze.

Na eenige seconden

staat de man voor hem, overhandigt een gevouwen papier.

De monarch leest, en herhaalt met iets sufs, iets afwezigs in zijn spreektoon als een slaapwandelaar: „Het Noorderleger totaal verslagen. Het wijkt over de heele linie...”

De lijfarts treedt binnen, buigt en verzoekt den vorst op stelligen toon, te gaan zitten. Hij luistert niet. Rump, die met den dokter meegekomen is, heeft nu een blik van verstandhouding met dezen. Samen treden zij op den monarch toe, en overreden hem om te gaan zitten.

De vorst heeft het schrikkelijk bericht stijf in de bevende hand geklemd. „Het geheele Noorderleger” mompelt hij somber, en bliksemsnel flitst dan door zijn hersens wat hij dien middag heeft aanschouwd, — een pool van gruwelijkheid, een hel van lijden, — en hoe dat wellicht nog geen duizendste is van wat het leger, dat nu in aftocht is, weervoert.

Rump en de dokter voeren hem naar zijn slaapvertrek. „Elke emotie moet zijne majesteit gespaard worden,” zegt hij tot Rump, wanneer hij vertrekt, „dan zal hij over eenige dagen weer de oude zijn.”

En zoo geschiedde. Men spaarde den lijder alle emoties. De rust werkte zegenrijk, hij had tijd om zich rekenschap van zijn zwakte te geven en zich te herstellen, en na eenige dagen was hij werkelijk weer de oude. Meer dan de oude was hij, want de emoties en dergelijke ongemakken, die men hem niet altijd besparen kon, vooral tijdens den oorlog, vonden hem allengs meer en meer gehard. Wel had hij een doodenkelen keer, als in den aanvang van dit verhaal, nog wel eens lichte hoofdpijn of voelde hij zich wat onpasselijk, maar dat was alles. Verder genoot hij van een voortreffelijke gezondheid, en gezondheid is de grootste schat, zeggen de menschen maar zeer terecht.

DE INDUSTRIEELE CLUB.

Er was Zaterdagmiddag op den Dam — beter: den Vijgendam — nog meer vertier dan gewoonlijk. En de overvloedige, paradeerende kuieraars gluurden nieuwsgierig naar een gebouw, dat fonkelnieuw en parmantig zijn breede gevelborst en fiere toren-muts den volke toonde, en aan welks voeten auto's en bakjes, door vele kijkers omstuwde, feestelijk zich ophielden.

Dat fonkelnieuwe, fraaie huis, dat met zijn genoeglijke winkelgalerij, zijn monumentalen ingang en sierlijken gevel, eerst sedert kort onthuld werd, is het gebouw der Industrieele Club, en het was op dien Zaterdag, dat het Clubgebouw door minister

Het gebouw van de Industrieele Club op den Vijgendam (V.F.B.)

Posthuma geopend werd. De beteekenis van dit feit zal een ieder begrijpen, wanneer wij het doel dezer club, zooals het in zijne Statuten vermeld is, hier even afschrijven:

„De Vereeniging heeft ten doel, in Nederland de belangen te bevorderen van ondernemingen op het gebied van nijverheid en verkeer; zij tracht dit doel te bereiken langs wettigen weg en wel door: 1o. het tot stand brengen en onderhouden van aanraking tusschen de leden onderling en van hen met derden, in daartoe te Amsterdam door de vereeniging ingerichte lokalen; — ... enzovoorts.

De cursiveering is van ons. Want op dit feit moet vooral de klemtoon vallen. Immers reeds lang voelden de nijverheidsmensen het gemis van een lokaal, of liever van een groep lokalen, een vereenigingspunt, waar zij ieder hunne belangen, m. a. w. die van de Nederlandsche industrie, bespreken konden, rustiger en vooral in gemakkelijker omgeving dan op hunne kantoren; en zakelijker, meer in eigen omgeving dan in die van café's, restaurants of sociëteitslokalen. Hier zullen, meer dan waar ook elders, de mannen van nijverheid en verkeer elkaar kunnen ontmoeten, en in den gezelligen omgang zullen in het gesprek denkbeelden ontwikkeld worden, waarvan de realiseering tot belangrijke gebeurtenissen op het gebied van industrie en handel, scheepvaart en verkeer, in één woord: van welvaart zal kunnen leiden. Zóo kan de stichting dezer club als een feit van mogelijk verdragende beteekenis worden aangemerkt.

Het bestuur der club, bestaande uit de heeren E. G. Verkade, B. Nierstrasz, E. J. H. Jonker, E. S. Kerkhoven, H. L. Geveke, D. Goedkoop Dzn., C. G. Vattier Kraane, Harry ter Kuile, Jos. van Raalte, W. A. Scholten, H. Smulders en C. F. Stork, — allen vooraanstaande industrieelen, — had ons uitgenoodigd, voor in den middag het gebouw te bezichtigen, voor zoover als het door de club in gebruik genomen is, d. w. z. de geheele eerste verdieping, en gedeelten van de tweede en derde.

En we konden na onzen tocht met een der bestuursleden door het gebouw, met de hand op het hart verklaren, dat het in één woord respectabel was. De bouwmeester van het huis, Foeke Kuipers, is het, die ook de lokalen der club ontwierp, en naar wiens plannen de befimpering, stoffeering en meubileering zijn uitgevoerd.

De vertrekken, die wij het eerst bezoeken, zijn de bestuurskamer en de leeszaal. De bestuurskamer is eenvoudig, maar de leeszaal heeft een opvallend fraaie befimpering van mahoniehout met inlegsel van wortelnoten en omlijstingen van eikenhout. De wanden zijn met rijk velours bespannen, en gebrandkleurde vensterruiten laten vroolijk-vervig daglicht binnen.

Aan de leeszaal grenst de dameskamer, een prettig vertrek met lichtgele befimpering en damasten wandbekleding. In dit vertrek vinden de dames der leden, welke in conferentie zijn, een genoeglijk conversatie-, lees- of schrijf-plekje.

Daarna komt de groote clubzaal, een monumentaal vertrek, dat met zijn prachtige befimpering, gebeeldhouwden schouw, keurige tapijten en luchters en ampele gastvrije clubstoelen als een zeer genoeglijk oord, een kleine wereld van gezelligheid geroemd moet worden. Daarna betreden we de kleine conversatiezaal, ook al weer genoeglijk van indeeling en meubileering, en ten slotte sla-

neeren wij de eetzaal binnen, een met licht eikenhout fleurig befimmed vertrek.

Nadat wij daar gezellig getafeld hadden, neusden wij nog eens op de bovenverdiepingen rond, vonden daar een kranige vergaderzaal, die ruim 250 personen bevatten kan, en er dien middag nog heel wat meer bevatte. Op de derde verdieping zijn een mooie, welingerichte biljartkamer, verscheidene rust-, bad- en conferentiekamers, en alles wat men maar eenigszins verder zoeken of wenschen zou, in zoo'n clubgebouw.

Wij mogen vooral niet vergeten te vermelden, dat bijna alles, wat er in het geheele gebouw voorhanden is — befimpering, meubels, luchters, tapijten, tafelhoed, zilver, glaswerk, in één woord: de heele inboedel — uit Nederlandsche nijverheidsbronnen is geweld; iets wat wij het bestuur als een daad van groote verdienste aanrekenen. Wij eindigen met onze hartelijke wenschen voor een schoone toekomst dezer waarlijk grootsche instelling, eenig in Holland. Moge zij Holland ten heil zijn.

WALKER.

Een der prachtig ingerichte zalen van de Industrieele Club. (V.F.B.)